

ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร
ในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางสาวจารีพร เพชรชิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Factors Affecting Integrated Agriculture of Farmers in Ban Na San District,
Surat Thani Province**

Miss Jareporn Phetchit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Resources Management

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

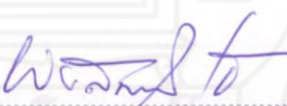
2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ชื่อและนามสกุล นางสาวจารีพร เพชรชิต
แขนงวิชา การจัดการการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พันธุ์ เขียวหิรัญ
2. รองศาสตราจารย์ถัดดา พิศาลบุตร

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ น้อยจินดา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พันธุ์ เขียวหิรัญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ถัดดา พิศาลบุตร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัย นางสาวจารีพร เพชรชิต รหัสนักศึกษา 2569000660

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พันธุ์ เขียวหิรัญ (2) รองศาสตราจารย์ลัดดา พิศาลบุตร

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาวะในการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลของปัจจัยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสาน 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในการทำเกษตรแบบผสมผสาน 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรทำเกษตรแบบผสมผสาน

ประชากรที่ใช้ ได้แก่ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักทำสวนยางพาราและทำเกษตรแบบผสมผสาน จำนวน 7,474 คนในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ใช้จำนวนทั้งสิ้น 364 คน สุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 40-49 ปี จบการศึกษาประถมศึกษา รายได้ต่อปีเฉพาะพืชรวม 5,001 - 10,000 บาท จำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่เกิน 4 คน มีประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานบ้าง ปลูกไม้ผลมากที่สุด จุดประสงค์ที่ปลูกเพื่อบริโภคและใช้สอย 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรมากที่สุด คือ (1) ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของสภาพดินบริเวณที่ทำเกษตร สภาพพื้นที่สูงต่ำเหมาะสม พันธุ์พืชที่ปลูกเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ รองลงมา คือ (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การทำเกษตรผสมผสานเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ถือครอง การใช้แรงงานภายในครัวเรือน ปลูกและดูแล โดยไม่จ้างแรงงานภายนอก (3) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนแรงงานจากครอบครัว และการได้รับความรู้และประสบการณ์ในการปลูกจากเพื่อนเกษตรกร 3) ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านต่างๆ พบว่า ประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกายภาพและเศรษฐกิจ เพศและประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม 4) ข้อเสนอแนะในการทำเกษตรผสมผสานคือ ไม้ผลที่ควรปลูก คือ ลองกอง มังคุด สะตอ เนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นประมาณสามในสี่ของเนื้อที่ปลูกยางพารา

คำสำคัญ ปัจจัยที่มีผล เกษตรแบบผสมผสาน เกษตรกร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Thesis title: Factors Affecting Integrated Agriculture of Farmers in Ban Na San District, Surat Thani Province

Researchers: Miss Jareporn Phetchit; **ID:** 2569000660;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Pongpan Thienhirun, Associate Professor;
(2) Ladda Bhisalbutra, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

This research aimed 1) to study the conditions of integrated agriculture in Ban Na San District, Surat Thani Province; 2) to study factors and influenced of physical, economic, social and cultural that affect the integrated agriculture; 3) to determine the relationship between the personal factors of farmers with the physical factors, economic, social and cultural factors; 4) to propose guidelines for promoting integrated agriculture farming among farmers.

The study population was farmers whose main occupation was rubber plantation and who practiced integrated agriculture in Ban Na San District, Surat Thani Province. The sample size of 364 was determined by the Taro Yamane table and selected by using simple random sampling. The statistical methods used were mean, percentage, standard deviation, and chi square.

The results showed that 1) Most farmers were males between 40-49 years old and had completed primary school. They had annual income from plant products only of 5,001-10,000 baht. Mean number of household members was no more than four people. Most of the farmers had prior experience with integrated agriculture. They planted mostly fruit. The purpose of planting was mainly for consumption/usage in households. 2) Factors affecting the decision to do integrated agriculture of most farmers comprised (1) Physical factors, i.e. the fertility of the soil around the farm, the area has an appropriate altitude, and the plants grown must be suitable for local conditions; (2) Economic factors, i.e. integrated farming was the size of the land holding, household labor were used, without external labor; and (3) Society and culture, i.e. supporting from the family, and gaining knowledge and experience in integrated farming methods from friends. 3) Relationship between individual characteristics of farmers with the various factors found the prior experience of farming influenced their physical and economic factors. Gender and prior experience of farming influenced their social and cultural success. 4) Suggestion for integrated agriculture were as follows: fruit crops that should be planted in integrated farms in the area are longkong, mangosteen and stink bean (*Parkia*). The area planted to other crops should be about three-fourths of the rubber planted with area.

Keywords: Factor effecting, Integrated Agriculture, Farmer, Ban Na San District, Surat Thani Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พันธุ์ เจริญทรัพย์ และ รองศาสตราจารย์ลัดดา พิศาลบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ทางวิชาการ ให้แนวคิด ให้คำปรึกษาติดตามให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขการทำวิทยานิพนธ์ด้วยความเต็มใจอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สรชัย พิศาลบุตร ที่ให้ความรู้และคำแนะนำด้านสถิติ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สรชัย พิศาลบุตร ที่ปรึกษาอาวุโสอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่ได้ช่วยเหลือแนะนำแนวคิด วิธีการดำเนินงานแบบสำรวจอย่างถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเนื้อหาที่สามารถตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยนี้ได้ทั้งหมด

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ น้อยจินดา ซึ่งได้ให้เกียรติมาเป็นประธานกรรมการในการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำ รวมถึงคำติชม เพื่อทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ผู้เขียนตำรา หนังสือ นักวิชาการทุกท่านที่ศึกษาค้นคว้าทดลอง และรวบรวมข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ใช้ประกอบในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ทางวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน พร้อมกันนี้ต้องขอขอบคุณเกษตรกรผู้ทำเกษตรผสมผสานทุกท่านที่ให้ข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณบิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังแห่งความสำเร็จในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนที่เป็นกำลังใจให้ตลอดมา

จารีพร เพชรชิต

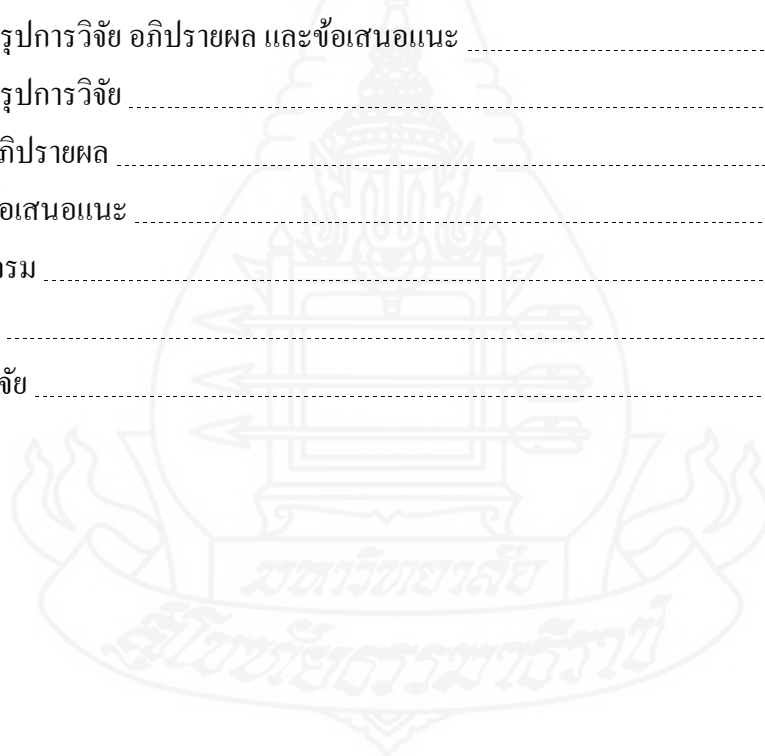
สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
สภาพทั่วไปของอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	7
การเกษตรแบบผสมผสาน	12
การปลูกยางพาราผสมผสานกับพืชอื่น	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	22
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	23
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	27
ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร	27
ปัจจัยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน	35
ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จ ของการทำเกษตรแบบผสมผสาน	57
ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับพืชร่วมที่ควรปลูกร่วมกับยางพารา	60
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	64
สรุปการวิจัย	64
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	75
ประวัติผู้วิจัย	83

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลประชากรรายตำบล	10
ตารางที่ 3.1 รายละเอียดแสดงจำนวนตัวอย่างเกษตรกร จำแนกตามตำบล ของอำเภอบ้านนาสาร	22
ตารางที่ 3.2 แสดงค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือรวบรวมข้อมูล	25
ตารางที่ 4.1 ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะทั่วไป	27
ตารางที่ 4.2 ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสาน	30
ตารางที่ 4.3 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน และสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจ	37
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย และลำดับที่ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตร แบบผสมผสานจำแนกตามปัจจัยที่มีผลกระทบ	44
ตารางที่ 4.5 ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญ ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน และด้านของปัจจัย	47
ตารางที่ 4.6 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร กับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน	58
ตารางที่ 4.7 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร กับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน	59
ตารางที่ 4.8 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร กับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตร แบบผสมผสาน	60
ตารางที่ 4.9 ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประเภทและชนิดของพืชร่วม ที่ควรปลูกในสวนยางพารา	61
ตารางที่ 4.10 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นร่วม ในพื้นที่ปลูกยางพารา	63

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	8
ภาพที่ 4.1 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสมาชิกในครัวเรือน.....	29
ภาพที่ 4.2 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนสมาชิกที่สามารถช่วยทำเกษตรได้.....	29
ภาพที่ 4.3 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสาน..	34
ภาพที่ 4.4 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราที่ปลูกพืชร่วม.....	34
ภาพที่ 4.5 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามพืชร่วมที่ปลูกในสวนยางพารา.....	34
ภาพที่ 4.6 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามชนิดของพืชร่วมที่ปลูกมากที่สุด.....	35
ภาพที่ 4.7 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามรายได้ต่อปีเฉพาะพืชร่วมในปีที่ผ่านมา (บาท).....	35
ภาพที่ 4.8 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตร แบบผสมผสาน 5 ลำดับแรก.....	44
ภาพที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตร แบบผสมผสาน.....	45
ภาพที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จ ของการทำเกษตรแบบผสมผสาน.....	56
ภาพที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จ ของการทำเกษตรแบบผสมผสาน.....	56
ภาพที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จ ของการทำเกษตรแบบผสมผสาน.....	57
ภาพที่ 4.13 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นในพื้นที่ปลูกยางพารา.....	63

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยางพาราเป็นไม้ยืนต้น มีถิ่นกำเนิดในป่าเขตร้อน ซึ่งมีฝนตกชุกแถบอเมริกาใต้ ได้แก่ ประเทศบราซิล เปรู โคลัมเบีย เวเนซุเอลา และโบลิเวีย ปี พ.ศ. 2520 Sir Henry Wickhan ได้นำเมล็ดยางพาราปลูกที่เปรู ประเทศมาเลเซีย จำนวน 9 ต้น และอีก 13 ต้น ปลูกที่สวนพฤกษชาติ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นที่มาของต้นยางพาราในเอเชีย ประเทศไทย พระยารัษฎานุประดิษฐ์ เจ้าเมืองตรัง ได้นำพันธุ์ยางพารา จากประเทศมาเลเซีย มาทดลองปลูกครั้งแรก ในปี พ.ศ.2443 ที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง หลังจากนั้นจึงแพร่หลายไปทั่วทั้ง 14 จังหวัดของภาคใต้ และขยายไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีความพยายามพัฒนาการทำสวนยางพาราให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

เนื่องจากการนิยมปลูกยางพาราเป็นจำนวนมาก เพราะยางพาราเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ จนทำให้ผลผลิตยางพาราล้นตลาดและทำให้ราคาของยางพาราตกต่ำ เกษตรกรจึงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ โดยการหันกลับมาทำเกษตรแบบผสมผสานแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ส่งผลให้เกษตรกรสวนยางพารามีรายได้ตลอดทั้งปีและมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็น การสร้างสมดุลให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด เกษตรกรสามารถนำเอาปัจจัยการผลิตที่มี อยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่เสียเงินทองซื้อมา เมื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เกษตรกรก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้บนพื้นฐานของความยั่งยืน โดยมีปัจจัยพื้นฐานสำหรับดำรงชีพที่ผลิตได้เอง ซึ่งการปลูกพืชร่วมยางในพื้นที่สวนยางพารานั้น พืชที่ปลูกต้องสามารถเจริญเติบโต ร่วมกับต้นยางพาราได้และไม่ทำให้ผลผลิตน้ำยางลดลง การจะปลูกพืชร่วมยางชนิดใด ต้องคำนึงถึง ผลตอบแทนจากการปลูกพืชร่วมยางแต่ละชนิด ควรเป็นพืชร่วมยางที่เกษตรกรชาวสวนยางคุ้นเคย กับการดูแลบำรุงรักษามาก่อนบ้าง และพืชร่วมยางที่ปลูกต้องไม่กระทบกระเทือนในการปฏิบัติงาน ในสวนยางพารา ต้องไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา และต้องไม่ทำให้ผลผลิตน้ำยางลดลง ระบบเกษตรแบบผสมผสานนั้น ถึงแม้เกษตรกรจะมีการดำเนินการกันมาช้านานแล้วก็ตาม แต่ลักษณะ ของการดำเนินการยังมีความแตกต่างกันไป แล้วแต่การจะนำองค์ประกอบต่างๆ มาผสมผสานกัน

มาน้อยแค่ไหน และผสมผสานในรูปแบบใด อย่างไรก็ตาม การศึกษารายละเอียดเชิงวิชาการใน ด้านความหมาย ความหลากหลายของรูปแบบในด้านนี้ยังไม่มียก เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษา ด้านกิจกรรมเดี่ยวๆ ไม่ว่าจะเป็นพืช หรือปลากก็ตาม ในที่นี้ได้ทำการศึกษาคำอธิบายการเกษตร แบบผสมผสาน โดยยึดการแบ่งตามประเภทของพืชสำคัญเป็นหลัก (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2555) โดยยึดไม้ยืนต้น คือ ยางพารา เป็นพืชหลัก และผสมผสานกิจกรรม ระหว่างพืชกับพืช ได้แก่ การปลูกพืชร่วมในสวนยางพารา จากการศึกษาถึงคำนิยามตลอดจนลักษณะ ของเกษตรผสมผสาน พบว่า มีคำนิยามที่หลากหลาย มีลักษณะที่ทับซ้อนและคล้ายคลึงกับการปลูก พืชแบบอื่น เช่น การปลูกพืชแซม การปลูกพืชร่วม เป็นต้น สำหรับการศึกษารื่องนี้จะขอใช้คำว่า เกษตรผสมผสาน ตามคำนิยามของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี น่าจะเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมและ วัฒนธรรม ซึ่งอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับเกษตรกร โดยเฉพาะระหว่างเกษตรกรที่ทำและไม่ทำเกษตร แบบผสมผสาน ทั้งที่เกษตรกรทั้งสองกลุ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ในอำเภอเดียวกัน ความ แตกต่างของปัจจัยต่างๆ เหล่านี้อาจมีผลต่อเกษตรกรที่ทำและไม่ทำเกษตรแบบผสมผสาน ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจการศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรใน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกร ทำเกษตรแบบผสมผสานให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาพของเกษตรกรในพื้นที่มาก ยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรทำเกษตรแบบผสมผสานขยายตัวมากขึ้นกว่าปัจจุบันที่ยังมีจำนวนน้อย ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร รวมถึงการใช้ทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คู่มากับการลงทุน และมีประสิทธิภาพดังความต้องการของเกษตรกร

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาสถานะและปัญหาในการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรอำเภอ บ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

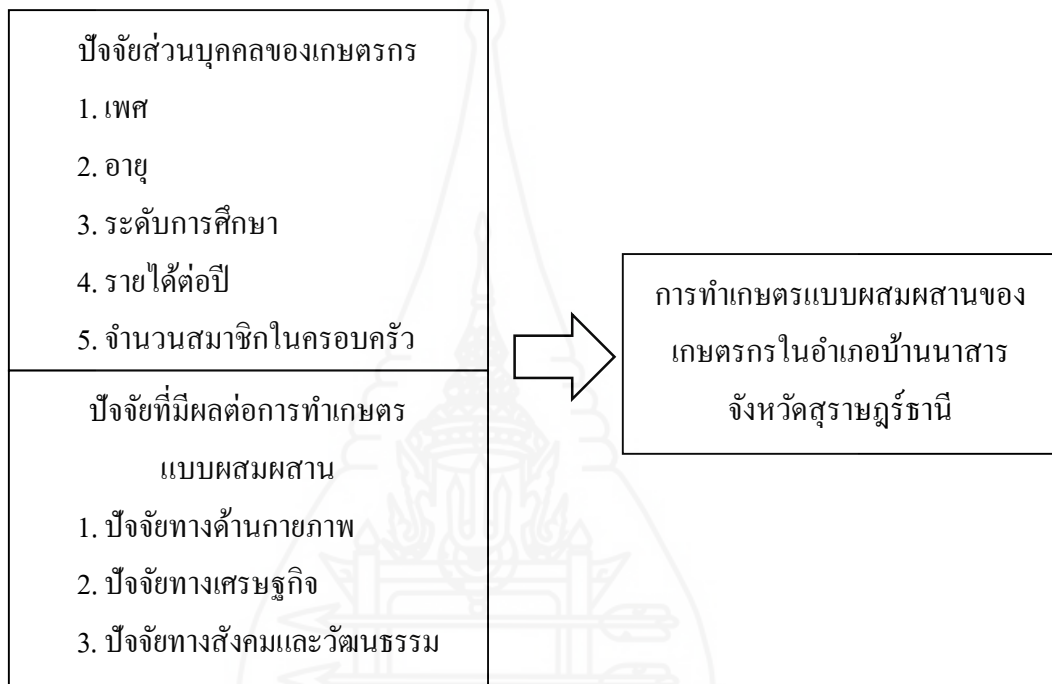
2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยและอิทธิพลของลักษณะปัจจัยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรมที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสาน

2.3 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในการทำเกษตรแบบผสมผสาน

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรทำเกษตรแบบผสมผสาน

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เสนอกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อปี และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสาน ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

3.3 การทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ที่ประกอบอาชีพหลักทำสวนยางพารา และทำเกษตรแบบผสมผสานในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. สมมติฐานการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม และวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5. ขอบเขตของการศึกษา

5.1 ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มุ่งประเด็นการศึกษา ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร

5.1.2 ปัจจัยทางด้านกายภาพ

5.1.3 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

5.1.4 ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้ศึกษาทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.3 ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาในครั้งนี้ จะดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือน สิงหาคม พ.ศ.2557 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2558 ทำการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ.2557 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ.2557

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ศึกษาให้นิยามศัพท์ ไว้ดังนี้

6.1 การทำเกษตรแบบผสมผสาน หมายถึง การทำกิจกรรมการเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืช หรือเลี้ยงสัตว์ตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป ในพื้นที่และระยะเวลาเดียวกัน เอื้อประโยชน์หรือมีผลเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในที่นี้ใช้หลักการดำเนินการเกษตรแบบผสมผสานโดยยึดการแบ่งตามประเภทของพืชสำคัญเป็นหลัก (สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2555) โดยยึดไม้ยืนต้น คือ ยางพารา เป็นพืชหลัก และผสมผสานกิจกรรม ระหว่างพืชกับพืช ได้แก่ การปลูกพืชร่วมในสวนยางพารา

6.2 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักทำสวนยางพาราและทำเกษตรแบบผสมผสาน ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.3 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง องค์ประกอบของบุคคลที่มีผลทำให้เกษตรกรตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อปี และจำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

6.4 ปัจจัยทางด้านกายภาพ หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการเกษตร เนื่องจากเป็นแหล่งอาหารของพืช เป็นที่ค้ำจุนรากพืชทำให้ลำต้นตั้งตรงแข็งแรง เป็นที่ดูดซับน้ำสำหรับหล่อเลี้ยงต้นพืช ผลผลิตของพืชจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ที่มีส่วนประกอบของธาตุอาหารสำคัญ คือ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม รวมทั้งอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารรองอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช สภาพที่ดิน ของประเทศไทยมีหลายลักษณะ จึงทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรหลากหลายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพท้องถิ่น

6.5 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หมายถึง องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจที่มีผลทำให้เกษตรกรตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน ได้แก่ รายได้ แรงงาน ทุน เป็นต้น

6.6 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง องค์ประกอบทางด้านสังคมที่มีผลทำให้เกษตรกรตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยและปัญหาในการทำเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้ และยังทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านต่างๆที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน นอกจากนี้ยังทำให้ทราบแนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรที่ทำสวนยางพาราเป็นหลักทำเกษตรแบบผสมผสาน

7.2 สามารถนำผลการศึกษาไปแนะนำเกษตรกรที่ปลูกสวนยางพาราแล้วมีปัญหาเรื่องรายได้ไม่เพียงพอเป็นการแก้ปัญหาให้เกษตรกรที่ปลูกยางพารา เมื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการปลูกพืชผสมผสานกับสวนยางพาราจะทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อเกษตรกรในชุมชนยินดี อยู่ดี ย่อมสามารถพัฒนาชุมชนด้านอื่น เช่น การศึกษา สาธารณูปโภคของชุมชนให้ดีขึ้นตามลำดับ เศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนก็จะดีขึ้น

7.3 การศึกษาเรื่องนี้ทำให้รัฐมีข้อมูลที่จะนำไปส่งเสริมอาชีพการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ มีรายได้สูงขึ้นและยังสามารถกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างเหมาะสมต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเกษตรผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. การเกษตรแบบผสมผสาน
3. การปลูกยางพาราผสมผสานกับพืชอื่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปของอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่กว้างใหญ่และมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลาย ได้แก่ ภูมิประเทศแบบที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบสูง รวมทั้งภูมิประเทศแบบภูเขาซึ่งกินพื้นที่ของจังหวัดถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีทิวเขาภูเก็ดทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ของจังหวัด และมีลุ่มน้ำที่สำคัญคือ ลุ่มน้ำตาปี ไชยา ท่าทอง เป็นต้น ด้านตะวันออกเป็นฝั่งทะเลอ่าวไทย มีเกาะน้อยใหญ่ที่มีประชากรอาศัย ส่วนด้านตะวันตกมีลักษณะเป็นภูเขาสูง มีแม่น้ำสายสำคัญคือ แม่น้ำตาปี

เนื่องจากทำเลที่ตั้งรวมถึงภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย รวมทั้งมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย ดังนั้น จึงทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีช่วงฤดูฝนยาวนานมาก โดยกินระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนมกราคม โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.16 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.51 องศาเซลเซียส และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 129.59 มิลลิเมตร

ประชากรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรายได้ต่อหัวเฉลี่ย 138,034 บาทต่อปี โดยส่วนมากประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ โดยใช้ที่ดินเพื่อทำการเพาะปลูกประมาณ 45% ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว เงาะ ทุเรียน และกาแฟ

นอกจากนั้น ยังมีการเลี้ยงปศุสัตว์และการทำประมง โดยปศุสัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันมากคือ โค กระบือ สุกร ไก่ แพะ โดยปศุสัตว์ที่มูลค่าผลผลิตมากที่สุดคือ โค สุกร ไก่ กระบือ และเป็ด ตามลำดับ ส่วนด้านประมงนั้น มีทั้งการประมงน้ำเค็ม น้ำกร่อย การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการประมงน้ำจืด

ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ว่าการอำเภอบ้านนาสาร ตั้งอยู่เลขที่ 3 ถนนเทศบาล 1 ตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ห่างจากตัวจังหวัด 41 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 685 กิโลเมตร อำเภอบ้านนาสาร มีเนื้อที่ 835 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 521,875 ไร่

1.1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอบ้านนาเดิมและอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ ติดอำเภอเวียงสระจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก ติดอำเภอกาญจนดิษฐ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอ
ท่าศาลาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตกติดอำเภอบ้านนาเดิม และอำเภอเคียนซาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ อำเภอบ้านนาสาร จะมีพื้นที่ราบสูง และภูเขาด้าน

ทิศตะวันออก และจะลาดต่ำไปด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่ลาดต่ำเข้าสู่แม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นแม่น้ำ
กั้นเขตแดนระหว่างอำเภอบ้านนาสารกับอำเภอเคียนซา ถ้าจะมองสภาพพื้นที่โดยภาพรวมแล้ว
อำเภอบ้านนาสาร ประกอบด้วย พื้นที่ราบและภูเขาปะปนกันไป พื้นที่ส่วนใหญ่จะเหมาะแก่การ
ปลูกพืชหลายชนิด โดยเฉพาะไม้ผลเพราะมีระดับน้ำดี ซึ่งบางพื้นที่ของอำเภอบ้านนาสารระดับ
น้ำลึกจากผิวดิน ประมาณ 1 – 2 เมตร และมีดินที่อุดมสมบูรณ์มาก ในด้านทิศตะวันออกของอำเภอ
เนื่องจากเป็นดินบริเวณเชิงเขา และความอุดมสมบูรณ์จะลดระดับลงจนจรดริมแม่น้ำตาปี ซึ่งเป็น
บริเวณที่ราบลุ่มส่วนใหญ่ของอำเภอ สำหรับพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการปลูกพืช สามารถแยก
ออกได้ ดังนี้

- 1) สภาพพื้นที่ในท้องที่ตำบลลำพูน ตำบลเพิ่มพูนทรัพย์ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่
จะเป็นภูเขาและเนินเขา ระหว่างภูเขาจะมีที่ราบเหมาะในการปลูกยางพารา
- 2) สภาพพื้นที่ในท้องที่ตำบลพรุพี ตำบลคลองปราบ และตำบลควนศรี จะ
มีพื้นที่ลักษณะลอน โดยเป็นเนินสูงบ้าง ซึ่งเหมาะแก่การปลูกไม้ผล และทำสวนยาง และที่ราบลุ่ม
เหมาะแก่การทำนาข้าว
- 3) สภาพพื้นที่ในท้องที่ตำบลควนสุบรรณ ตำบลทุ่งเตา ตำบลทุ่งเตาใหม่
จะมีลักษณะพื้นที่ราบและมีเนินเขาเตี้ยปะปนกันไป เหมาะในการทำสวนไม้ผลและปลูกยางพารา
- 4) สภาพพื้นที่ในท้องที่ตำบลท่าชี และตำบลน้ำพุ พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบ
ถึงราบลุ่ม เหมาะในการปลูกไม้ผลในที่ดอน และเหมาะแก่การทำนาในที่ราบลุ่ม และมีพื้นที่ราบลุ่ม
ริมแม่น้ำตาปี ซึ่งจะเป็นที่ลุ่มไม่เหมาะแก่การทำนา เกษตรกรจะใช้ที่ราบลุ่มส่วนนี้ในการเลี้ยงปลา
และบางส่วนปล่อยเป็นที่รกร้างว่างเปล่า
- 5) สภาพภูมิอากาศ อำเภอบ้านนาสาร ได้รับปริมาณน้ำฝนจากลมมรสุม
ตะวันออกเฉียงใต้ ในเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ของทุกปี จะทำให้เกิดฝนตกเล็กน้อยในช่วงนี้ และ
จะมีฝนตกชุกในเดือนตุลาคม-ธันวาคมของทุกปี นอกจากนี้ อำเภอบ้านนาสารยังได้รับอิทธิพลของ
ใต้ฝุ่นจากทะเลจีนใต้ประมาณเดือนตุลาคม-ธันวาคมของทุกปี จากอิทธิพลของมรสุมและใต้ฝุ่น ซึ่ง
จะได้รับอิทธิพลในช่วงเดียวกัน จึงทำให้ฝนตกชุก อาจจะทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน โดยเฉพาะพื้นที่
ทางด้านทิศตะวันตกของอำเภอ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่ม ในพื้นที่อำเภอบ้านนาสารจะมีอุณหภูมิโดยเฉลี่ย
ตลอดปี ประมาณ 38 องศาเซลเซียส ถ้าจะแบ่งฤดูกาลของของอำเภอบ้านนาสารสามารถแบ่งได้

2 ฤดู คือฤดูร้อนและฤดูฝน สำหรับฤดูหนาวไม่ชัดเจน เพราะบางปีในช่วงฤดูหนาว จะรู้สึกหนาวเล็กน้อยโดยเฉพาะในตอนเช้าเท่านั้นฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม-เมษายน ของทุกปี สำหรับบางปีฤดูร้อนจะเลยไปถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม- ธันวาคม ของทุกปี

1.2 ประชากร ประชากรแยกเป็นรายตำบล ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลประชากรรายตำบล

ลำดับที่	ตำบล	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	หมายเหตุ
1.	ควนศรี	2,300	2,433	4,733	เทศบาล
2.	พรุพี	2,909	2,953	5,862	เทศบาล
3.	คลองปราบ	1,893	1,919	3,812	เทศบาล
4.	ท่าชี	2,237	2,284	4,521	เทศบาล
5.	น้ำพุ	2,654	2,759	5,413	
6.	ทุ่งเตา	2,035	2,113	4,148	
7.	ทุ่งเตาใหม่	3,073	3,012	6,085	
8.	ควนสุวรรณ	2,560	2,545	5,105	
9.	ลำพูน	2,870	2,900	5,770	
10.	เพิ่มพูนทรัพย์	1,781	1,814	3,595	
11.	นาสาร	9,983	10,071	20,054	เทศบาล
	รวม	34,295	34,803	69,098	

อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 75.2% อาชีพหลักทำสวนยางพารา 72.49% อาชีพรอง ทำสวนไม้ผล 27.51% รายได้เฉลี่ยของประชากร/คน/ปี รายได้รวมเฉลี่ย/คน/ปี ประมาณ 21,100 บาท รายได้รวมเฉลี่ย/ครอบครัว/ปี ประมาณ 27,000 บาท การเกษตรอำเภอบ้านนาสารมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น จำนวน 133,729 ไร่ ครอบครัวยุติทำการเกษตร จำนวน 6,536 ครอบครัวยุติ เศรษฐกิจแยกเป็นสำหรับปริมาณผลผลิต เฉพาะพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ของอำเภอบ้านนาสาร ยางพารา ปาล์มน้ำมัน เงาะ โรงเรียน ทูเรียน มังคุด และลองกอง

อำเภอบ้านนาสาร ก็มีสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น โคเนื้อ สุกร เป็ด ไก่พื้นเมืองและนกกระทา เป็นต้น ซึ่งการผลิตสัตว์จะมีการเลี้ยงแบบธุรกิจฟาร์มและเลี้ยงเพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ของครอบครัว สำหรับข้อมูลที่มีการผลิตสัตว์ในเชิงธุรกิจ ประกอบด้วย โคเนื้อ มีการเลี้ยงในครัวเรือนแทบทุกบ้าน ฟาร์มสุกร ฟาร์มไก่ไข่ ฟาร์มเป็ดฟาร์มนกกระทา

สภาพการเลี้ยงสัตว์น้ำ ในอำเภอบ้านนาสาร มีน้อยมาก ทั้งนี้ เพราะเกษตรกรเคยแต่อาศัยในการจับสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นอาหาร ซึ่งเมื่ออดีตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำต่างๆ มีชุกชุมมาก แต่ในปัจจุบันสัตว์น้ำในแหล่งน้ำลดปริมาณลง เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ และพยายามฝ่าฝืนกฎหมายอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำ หรือการไม่จับสัตว์น้ำในฤดูกาลวางไข่ เหล่านี้ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันเกษตรกรเริ่มจะให้ความสำคัญกับการเลี้ยงปลามากขึ้น ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวแล้ว เกษตรกรในหลายพื้นที่กำลังเริ่มเลี้ยงปลาในบ่อหรือขุดร่องทำให้อ่างการไร่นาสวนผสมก็จะใช้ร่องเลี้ยงปลาไปด้วย จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ/ปลา จำนวน 393 ราย กระจายอยู่ตามตำบลต่างๆ สำหรับพื้นที่ที่มีการเลี้ยงปลามากที่สุด ได้แก่ ตำบลท่าชี ตำบลควนศรี และตำบลทุ่งเตา เป็นต้น สำหรับแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงปลาตามประมงของอำเภอบ้านนาสาร อำเภอบ้านนาสาร มีเกษตรกรเลี้ยงปลาทั้งหมด 393 ราย คิดเป็นพื้นที่ 190.8 ไร่

1.3 แหล่งน้ำและปริมาณน้ำ

ในพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร จะมีฝนตกชุกเป็นเวลานาน 8-9 เดือน และมีฝนแล้งประมาณ 3-4 เดือน (มกราคม-เมษายน ของทุกปี) สำหรับปริมาณน้ำฝนในพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร โดยเฉลี่ยประมาณ 1,800-2,000 มม. ต่อปี และยังมีแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ในการ อุปโภค บริโภค และแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์มาก สำหรับแหล่งน้ำในอำเภอบ้านนาสาร มีแหล่งน้ำที่สำคัญและถาวรอันเป็นที่เกิดของแม่น้ำลำคลอง เช่น

1.3.1 แม่น้ำตาปี เป็นแม่น้ำที่ยาวที่สุดในภาคใต้ เกิดจากภูเขาหลวงในเขตอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และไหลผ่านอำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำหรับอำเภอบ้านนาสาร แม่น้ำตาปีได้ไหลผ่านตำบลควนศรี ตำบลท่าชี และไหลผ่านอำเภอเคียนซา อำเภอพุนพิน และที่อำเภอพุนพิน แม่น้ำตาปีจะแยกไหลไปออกปากอ่าวบ้านดอน ในเขตอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี หนึ่งส่วนอีกส่วนจะแยกไหลผ่านอำเภอท่าฉาง และไปออกทะเลในเขตอำเภอท่าฉางอีกส่วนหนึ่ง สำหรับแม่น้ำตาปีสายนี้เปรียบเสมือนเส้นชีวิตของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพราะได้ใช้แม่น้ำสายนี้ในการคมนาคมมาเป็นเวลาช้านาน แต่ในปัจจุบันมีความเจริญทางด้านคมนาคมทางบกมากขึ้น และมีถนนที่ใช้ประโยชน์

ในการลำเลียงพืชผลสะดวกขึ้น แม่น้ำสายนี้จึงกลายเป็นแหล่งสำคัญสำหรับใช้เพื่อการเกษตร และการประมงเท่านั้น

1.3.2 คลองพุน หรือคลองลำพุน ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในเขตตำบลลำพุน และมีเส้นทางไหลผ่านตำบลลำพุน ตำบลทุ่งเตา ผ่านอำเภอบ้านนาเดิม โดยไหลไปรวมกับแม่น้ำตาปีที่ตำบลท่าเรือ อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาชนและเกษตรกรจะใช้น้ำจากคลองพุน หรือคลองลำพุน ในการทำการเกษตรกรรม เท่านั้น

1.3.3 คลองฉวาง ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในเขตตำบลลำพุน ไหลผ่านตำบลลำพุน ตำบลนาสาร ตำบลท่าชี และไหลผ่านตำบลลำพุน ตำบลนาสาร ตำบลท่าชี และไหลออกสู่แม่น้ำตาปีที่ตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาชนหรือเกษตรกรได้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม เท่านั้น

2. การเกษตรแบบผสมผสาน

ระบบเกษตรผสมผสาน คือ การจัดระบบของกิจกรรมการผลิตในไร่นา ได้แก่ กิจกรรมการเกษตรตั้งแต่ 2 กิจกรรมขึ้นไป ให้มีการผสมผสานต่อเนื่องและเกี่ยวเนื่องในการผลิตซึ่งกันและกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในไร่นา เช่น ดิน น้ำ แสงแดด ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด มีความสมดุลของสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และเกิดผลในการเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ

ระบบเกษตรผสมผสาน เน้นเป็นระบบการผลิตที่หลากหลายของกิจกรรม โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วย 2 กิจกรรมขึ้นไป เช่น การปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ หรือ การปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์และประมง วัตถุประสงค์ก็เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความผันผวนด้านราคาผลผลิตและความผันผวนของผลผลิตอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ ภัยแล้ง น้ำท่วม โรคและแมลงศัตรูพืช มีรายได้กระจายตลอดทั้งปีจากกิจกรรมการผลิตที่หลากหลาย นอกจากนี้ ยังเน้นการเกี่ยวเนื่องกันของปัจจัยการผลิต และทรัพยากรในฟาร์มที่สามารถหาได้โดยไม่ต้องใช้เงินสดในการลงทุน ช่วยลดต้นทุนและสามารถพึ่งพาตนเองได้

ระบบเกษตรผสมผสาน สามารถช่วยสร้างความสมดุลที่ถูกทำลายไปให้กลับคืนมาในไร่นาของเกษตรกรได้ การกำหนดรูปแบบระบบเกษตรผสมผสานภายในไร่นาเกษตรกรแต่ละรายนั้นต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เช่น ในครอบครัวของเกษตรกรซึ่งมีที่ดินอยู่ 20 ไร่ ในเขตที่มีน้ำชลประทาน ควรจะมีการเลี้ยงปลาในพื้นที่บ่อปลาสักกี่ไร่ ควรจะปลูกข้าวเพื่อการบริโภคและเหลือจำหน่ายสักกี่ไร่ ควรจะเลี้ยงไก่ เป็ด และสุกร อย่างละกี่ตัว ในทำนอง

เดียวกัน เกษตรกรซึ่งมีพื้นที่ขนาดเดียวกันคือ 20 ไร่ แต่อยู่นอกเขตชลประทาน ควรจะมีรูปแบบของระบบเกษตรผสมผสานอย่างไร เช่น ควรจะปลูกข้าวสากกี่ไร่ พืชสากกี่ไร่ และควรจะมีเลี้ยงสัตว์อะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้เมื่อมองคูวิเวทินก็อาจดูว่าเป็นของไม่ยาก แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะเป็นสิ่งที่ยากยิ่งต่อการกำหนดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบให้เป็นตัวอย่างของเกษตรกรที่จะนำไปพิจารณา ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละท้องถิ่น นับตั้งแต่ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ไปจนถึงไร่นาของเกษตรกรแต่ละรายจะมีความแตกต่างกันในปัจจุบันสภาพแวดล้อมซึ่งพอจะแบ่งกล่าวได้ 3 ประการ เป็นสิ่งที่จะเป็นตัวแปรในการนำมาพิจารณาและวิเคราะห์ก่อนที่จะกำหนดรูปแบบระบบเกษตรผสมผสานให้เหมาะสมต่อไป (ชยาพร วัฒนศิริ 2552)

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ระดับความสูงต่ำของพื้นที่ แหล่งน้ำ สภาพลมฟ้าอากาศ และอื่นๆ สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการผลิต ถ้าสภาพแวดล้อมทางกายภาพเอื้ออำนวย เกษตรกรจะมีทางเลือกในการกำหนดรูปแบบการผลิตได้หลากหลายมากขึ้น

2.2 สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่ ได้แก่ ชนิดของพืช และสัตว์ ที่สามารถปรับตัวเข้ากับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษาวิจัยของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะทำให้ทราบว่าพืชและสัตว์ชนิดไหน สามารถจะปรับตัวได้ดีกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำให้ทราบได้เช่นกัน ว่าพืชชนิดไหนปรับตัวได้ดีกับสภาพพื้นที่

2.3 สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ขนาดของพื้นที่ถือครอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน เงินออมในครัวเรือน ตลาดราคา พฤติกรรมการบริโภค การศึกษาและฝึกรวมของสมาชิกในครัวเรือน การนับถือศาสนา ทัศนคติ และความชอบของเกษตรกร และอื่นๆ

การดำเนินการเกษตรผสมผสาน อาจดำเนินการโดยยึดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเป็นหลักแล้วมีกิจกรรมอื่นมาเสริม โดยการดำเนินการดังกล่าวจำแนกแบ่งตามประเภทของพืชสำคัญเป็นหลักได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

1) ระบบเกษตรผสมผสานที่มีข้าวเป็นพืชหลัก พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่นาทำการปลูกข้าวนาปีเป็นพืชหลัก การผสมผสานกิจกรรมเข้าไปให้เกื้อกูลอาจทำได้ทั้งในรูปแบบของพืช-พืช เช่น การปลูกพืชตระกูลถั่ว พืชผัก พืชเศรษฐกิจอื่นๆ ก่อนหรือหลังฤดูกาลทำนา อีกระบบหนึ่งที่นับได้ว่ามีความสำคัญเช่นกัน แต่ยังไม่ได้มีการกล่าวถึงมากนักในแง่ของการเกษตรผสมผสาน แต่จะมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของเกษตรกรในช่วงเวลาที่ผ่านมายุ่งก่อนข้างมากและมีให้เห็นอยู่ทั่วไป ในพื้นที่นาดอนอาศัยน้ำฝนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ระบบต้นไม้นาข้าวต้นไม้อื่นๆที่มีทั้งเป็นป่าดั้งเดิม และเป็นป่าไม้ที่ชาวบ้านปลูกขึ้นใหม่หรือเกิดจากการแพร่พันธุ์ตาม

ธรรมชาติ ภายหลังต้นไม้อื่นๆ จะอยู่ทั้งในนาบนคันนา ที่สูง เช่น จอมปลวก หรือบริเวณเถียงนา เป็นต้น ที่พบเห็นโดยทั่วไป ได้แก่ ยางนา ตะเคียนทอง กะบาก สะแบง ไม้รัง จามจุรี มะขาม มะม่วง เป็นต้น นับได้ว่าเป็นทรัพยากรเอนกประสงค์ใช้เป็นอาหารและยาแก่มนุษย์ อาหารสัตว์ เชื้อเพลิง ไม้ก่อสร้าง ไม้ใช้สอยขนาดเล็ก ผลัดกันจากต้นไม้นำไปใช้ประโยชน์เช่น น้ำยาง ทำคบได้ ครั้งเครื่องจุดไฟ ให้ร่มเงา นอกจากนี้ ยังช่วยรักษาคันนาให้คงรูป สามารถเก็บกักน้ำ ทั้งนี้เนื่องด้วยดินโดยทั่วไปมีเนื้อดินเป็นทราย มีโครงสร้างอ่อนแอ ไม่สามารถสร้างคันนาให้ทนทาน เว้นเสียแต่จะมีสิ่งมาเสริมหรือยึดไว้ ต้นไม้ยังใช้เป็นหลัก ที่เก็บฟางข้าวมาสูมไว้ สำหรับเอาไว้เลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง ระบบพืชในนาข้าวที่นับว่าเป็นคู่สมพงศ์และมีความยั่งยืนมา ช้านาน ได้แก่ การปลูกตาลร่วมกับระบบการปลูกข้าว ที่พบเห็นกันในพื้นที่บางส่วนของภาคกลาง ภาคเหนือตอนล่างและ ภาคใต้ เป็นต้น เป็นลักษณะการปลูกต้นตาลบนคันนาเป็นส่วนใหญ่ และมีบางส่วนของต้นตาลขึ้นอยู่ในกระถางนา เกษตรกรได้ทั้งผลผลิตข้าวและผลผลิตจากตาล ซึ่งอาจอยู่ในรูปของน้ำหวานน้ำมาเคี้ยวเป็นน้ำตาล ผลตาลอ่อนผลตาลแก่นนำมาทำขนมต่างๆ ได้ ต้นตาลที่มีอายุมาก ผลผลิตลดลง สามารถแปรสภาพเนื้อไม้มาใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างได้ด้วย เช่น ทำเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ อีกรูปแบบหนึ่งที่ปัจจุบันมีการดำเนินการกันมากขึ้นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ การนำปลาเข้ามาในระบบ ซึ่งทำได้ทั้งในลักษณะการเลี้ยงปลาในนาข้าว การผสมผสาน พืช-สัตว์-ปลา เช่น การแปรเปลี่ยน พื้นที่นาบางส่วนเป็นร่องสวนปลูกไม้ผลเลี้ยงปลาในร่องสวน เลี้ยงสัตว์ปีก โค โดยใช้เศษอาหารจากพืชต่างๆ ในฟาร์ม ให้เป็นอาหารสัตว์ได้ด้วย

2) ระบบเกษตรผสมผสานที่มีพืชไร่เป็นพืชหลัก การผสมผสานกิจกรรม พืช-พืช เช่น ลักษณะการปลูกพืชตระกูลถั่วแซมในแถวพืชหลัก เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ฝ้าย เป็นต้น สำหรับรูปแบบของกิจกรรมพืช-สัตว์ เช่น ปลูกพืชอาหาร สัตว์ต่างๆ ควบคู่กับการเลี้ยงโค การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นต้น

3) ระบบเกษตรผสมผสานที่มีไม้ผล ไม้ยืนต้น เป็นพืชหลัก การผสมผสานกิจกรรม พืช-พืช เช่น การใช้ไม้ผลต่างชนิด ปลูกแซม เช่น ในกรณีโกโก้แซมในสวนมะพร้าว การปลูกพืชตระกูลถั่วในแถวไม้ผลยืนต้น การปลูกพืชต่างระดับ เป็นต้น รูปแบบกิจกรรม พืช-สัตว์ โดยการเลี้ยงสัตว์ เช่น โคในสวนไม้ผล สวนยางพารา การปลูกพืชอาหารสัตว์ในแถวไม้ผล ไม้ยืนต้น แล้วเลี้ยงโคควบคู่จะมีการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

4) การผสมผสานโดยยึดสัตว์เป็นหลัก การผสมผสานโดยยึดสัตว์เป็นหลักนั้น คราวเรือนจะได้รายได้หลักจากสัตว์เลี้ยง ส่วนรายได้จากพืชและปลาจะเป็นรายได้รอง ในทางปฏิบัติ สัตว์ที่นำมาเลี้ยงในระบบเกษตรผสมผสาน ได้แก่ วัว สุกร เป็ด และไก่ ส่วนพืชที่ปลูกในเกษตรผสมผสานคือ สวนผัก สวนผลไม้ และข้าว ส่วนปลาที่นิยมเลี้ยงกันมากเป็นพวกปลากินพืชและ

แปลงก็ตอนพืช เช่น ปลูกนิต ตะเพียน สวาย เป็นต้น นอกจากนี้ เกษตรกรยังนำเอากิ่งก้ามกรามเข้ามาเลี้ยงด้วย สำหรับรูปแบบการผลิต เช่น วัว-สวนผัก หรือ สุกร-ปลา-สวนผลไม้ เป็นต้น

5) การผสมผสานที่ยึดปลาเป็นหลัก การผสมผสานที่ยึดปลาเป็นหลักนั้น รายได้หลักของครัวเรือนจะมาจากปลา ส่วนรายได้จากพืชและสัตว์จะเป็นรายได้รอง สำหรับรูปแบบการผลิตมีลักษณะคล้ายๆกับรูปแบบการผลิตของทั้งสองประเภทได้กล่าวมาแล้ว

3. การปลูกยางพาราผสมผสานกับพืชอื่น

การเกษตรผสมผสานเป็นการปลูกพืชหลายชนิดร่วมกันที่มีความหลากหลาย ซึ่งอาจจะปลูกในลักษณะเป็นพืชร่วมกับยางก็ได้ ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้จะนำเสนอการปลูกพืชหลายชนิดร่วมกันกับยาง มีพืชอะไรบ้างที่สามารถปลูกร่วมกับยางได้และปลูกได้อย่างไร

พืชร่วมยาง หมายถึง พืชที่ปลูกระหว่างแถวยางขณะที่ต้นยางอายุเกิน 3 ปี ที่สามารถขึ้นควบคู่ไปกับยางพาราตลอดช่วงอายุของยางพารา อาจจะเริ่มปลูกพร้อมกับการปลูกยางพาราปลูกหรือขึ้นอยู่ตามธรรมชาติก่อนการปลูกยางพารา (คือมีการปลูกหรือเก็บรักษาพืชยืนต้นตามธรรมชาติในช่วงเวลาหนึ่งแล้วปลูกยางพาราตามมา) หรือปลูกในช่วงที่สามารถเก็บเกี่ยวน้ำยางจากต้นยางพาราได้แล้ว กำหนดช่วงอายุของพืชได้ยาวกว่า 7 ปี เพราะโดยปกติเกษตรกรจะเริ่มเก็บเกี่ยวน้ำยาง (หรือที่เรียกว่า “กรีดยาง”) ตอนยางอายุ 7 ปี ดังนั้น พืชร่วมยางในที่นี้จึงไม่ได้นับรวมถึงพืชที่สามารถปลูกร่วมกับยางพาราได้ในช่วงก่อนยางให้ผลผลิต เช่น ข้าวไร่ สับปะรด ข้าวโพด หรือ “พืชล้มลุก” อื่นๆ (วิโชติ จรุงโรจน์ 2556)

การปลูกพืชร่วมยาง เป็นการปลูกพืชควบคู่กับการปลูกยางพาราเพื่อเสริมรายได้ โดยพืชที่ปลูกต้องสามารถเจริญเติบโตร่วมกับต้นยางพาราได้ และไม่ทำให้ผลผลิตน้ำยางลดลง การจะปลูกพืชร่วมยางชนิดใด ต้องคำนึงถึง ผลตอบแทนจากการปลูกพืชร่วมยางแต่ละชนิด ควรเป็นพืชร่วมยางที่เกษตรกรชาวสวนยางคุ้นเคยกับการดูแลบำรุงรักษามาก่อนบ้าง และพืชร่วมยางที่ปลูกต้องไม่กระทบกระเทือนในการปฏิบัติงานในสวนยางพารา ต้องไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา และต้องไม่ทำให้ผลผลิตน้ำยางลดลง

3.1 ชนิดของพืชร่วมยาง แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ มี 5 ประเภท ดังนี้

3.1.1 **ไม้ผล** ได้แก่ สะตอ จำปาตะ ละไม ลองกอง ระกำ หมากร มังคุด ลำไย สละ และขนุน

3.1.2 **ไม้ใช้สอย** ได้แก่ เทียม (สะเดาช้าง) ทัง ไม้ไผ่ ยูง หลุมพอ พะยอม ตะเคียน

3.1.3 **ผักพื้นบ้าน** ได้แก่ เหมียงหรือผักเหียง ผักหวาน มันปู พาโหม เนิง

3.1.4 สมุนไพร ได้แก่ กระวาน ดีปลี ข่า พริกไทย ขมิ้นฤๅษี สมุนไพรยืนต้นทุกชนิด

3.1.5 ไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ กาหลาหรือคาหลา หน้าวัว จิงแดง กล้วยไม้ เฟิร์น หม้อข้าวหม้อแกงลิง

หลังจากต้นยางมีอายุ 3 ปีขึ้นไป จะเริ่มมีร่มเงาทำให้ปลูกพืชแซมไม้ได้ผล แต่เกษตรกรสามารถปลูกพืชที่สามารถเติบโต และให้ผลผลิตในสภาพร่มเงาของต้นยางได้ โดยสภาพร่มเงาของต้นยางจะแตกต่างกันตามอายุของต้นยาง และเกษตรกรสามารถเลือกชนิดของพืชร่วมยางให้เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตภายใต้สภาพร่มเงาของต้นยางได้ ดังนี้

พืชร่วมยางที่เจริญเติบโตภายใต้ร่มเงา ขนาดเล็ก เช่น จิง ข่า ขมิ้น ผักพื้นบ้าน และสมุนไพรบางชนิดซึ่งสามารถเจริญเติบโตได้ภายใต้ร่มเงาของยางที่มีอายุ 3 ปีขึ้นไป โดยปลูกระหว่างแถว ยาง ห่างแถว ยาง 1.5 เมตร

เมื่อต้นยางมีอายุประมาณ 10 ปี ซึ่งมีแสงรำไรเพียงพอและมีฝนตกชุกเหมาะสมต่อการปลูกไม้ดอกสกุลหน้าวัว เช่น หน้าวัวพกามาศ เปลวเทียน ปลูกระหว่างแถว ยาง ห่างแถว ยาง 1.75 เมตร ไม้ดอกวงศ์จิง เช่น จิงแดง คาหลา หงส์หิน กระเจียวพังงา กระเจียวส้ม และบัวขั้น ปลูกระหว่างแถว ยาง ห่างแถว ยาง 1.52 เมตร ไม้ดอกสกุลเฮลิโกเนีย เช่น ลีอบสเตอร์คลอว์วัน บัคกี และกำมูปแดงดอกใหญ่และไม้ประดับบางชนิด ปลูกระหว่างแถว ยาง ห่างแถว ยาง 1.5 เมตร

พืชร่วมที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางขนาดกลางหรือต้นยางที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ได้แก่ พืชสกุลระกำ (เช่น ระกำหวาน สละเนืวมง สละหม้อ) หวายตะค้าทอง กระวานนครศรีธรรมราช โดยปลูกกึ่งกลางแถว ยาง สำหรับหวายตะค้าทองอาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานในสวนยาง แนะนำให้ปลูกเป็นพืชเสริมก่อนการโค่นยาง ส่วนสะเดาเทียม สามารถปลูกระหว่างแถว ยาง เมื่อยางมีอายุ 1-2 ปี อัตรา 20 ต้นต่อพื้นที่ปลูกยาง 1 ไร่ และควรปลูกให้กระจายหลายแห่งไม่ควรปลูกเกินแห่งละ 6 ไร่ นอกจากนี้ มีไม้ป่าบางชนิดที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางขนาดใหญ่ที่สถาบันวิจัยยาง แนะนำให้ปลูกในสวนยางตามแหล่งปลูกในภาคต่างๆ โดยปลูกผสมผสานกึ่งกลางระหว่างแถว ยาง และทดแทนการปลูกซ่อมต้นยาง เช่น ไม้ป่าที่แนะนำให้ปลูกในสวนยางทางภาคใต้ ได้แก่ กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาเทียม ทั้ง พะยอม มะฮอกกานี เต็มม ตะเคียนทอง ยางนา ยมหิน และตำเสา ไม้ป่าที่แนะนำให้ปลูกในแหล่งปลูกยางทางภาคตะวันออก ได้แก่ กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาไทย ยมหิน ตะเคียนทอง ยมหิน ยางนาแดง และประดู่ป่า ส่วนไม้ป่าที่แนะนำให้ปลูกในแหล่งปลูกยางทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาไทย ยางนา ตะเคียนทอง ยมหิน พะยอม สารภี และประดู่ป่า การปลูกไม้ป่าเมื่อถึงเวลาโค่นเกษตรกรต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.2535 โดยต้องจ้างให้เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ทราบและปลูกในที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ จึงจะนำไปใช้ประโยชน์หรือจำหน่ายได้ (สุขุม วงศ์เอก, 2556)

3.2 การปลูกและดูแลรักษาพีชร่วมยาง

3.2.1 สภาพพื้นที่ปลูกสวนยางที่ปลูกพีชร่วมยาง ดินควรมีความอุดมสมบูรณ์
หน้าดินลึก

3.2.2 สภาพของดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่ควรปลูกพีชร่วมยางเพราะจะต้อง
ใส่ปุ๋ยมาก และอาจไม่คุ้มทุน และหากไม่ใส่ปุ๋ยเลยหรือใส่น้อยเกินไป พีชร่วมก็จะไปแย่งปุ๋ยของพารา

3.2.3 อายุของสวนยาง และไม้ยืนต้น สามารถปลูกพร้อมกับการปลูกยาง ใน
ระยะแรกควรปลูกกล้วย

3.2.4 ระยะปลูกของพีชร่วมยาง ส่วนใหญ่ปลูกเป็นแถวเดี่ยว อยู่กึ่งกลางระหว่าง
แถว ยางบ้างชนิดอาจปลูกแถวคู่ แต่ต้องปลูกห่างจากแถวยาง ไม่น้อยกว่าข้างละ 2 เมตร

3.2.5 ควรมีการใส่ปุ๋ยให้กับพีชร่วมยางด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตของพีชร่วมยาง
และเพื่อต้นยางพาราจะได้ไม่แย่งปุ๋ย และปุ๋ยก็ยังมีประโยชน์สำหรับต้นยางโดยตรงด้วย

3.2.6 การดูแลรักษาพีชร่วมยาง หลังปลูกควรใส่ปุ๋ยตามอัตราคำแนะนำ ตลอดจน
การกำจัดวัชพืช และการให้น้ำ พีชร่วมยางจะมีการปลูกและการดูแลรักษาตามชนิดของพีชนั้นๆ

3.2.7 การใช้แรงงานในการปลูกพีชแซมยาง ควรเป็นแรงงานที่ไม่ต้องจ้างหรือ
ควรจะเป็นแรงงานในครอบครัว โดยเฉพาะสวนยางพาราขนาดเล็ก เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต

3.3 ประโยชน์ของพีชร่วมยาง

3.3.1 เพิ่มรายได้เนื่องจากผลตอบแทนจากยางอย่างเดียวยังไม่พอ

3.3.2 ต้องการผลผลิตไว้บริโภคในครัวเรือนและเพิ่มรายได้จากการขายผลผลิต

3.3.3 ลดความเสี่ยงด้านการตลาดในช่วงราคายางตกต่ำ

3.3.4 ใช้พื้นที่ว่างระหว่างแถวยางให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

3.3.5 ทำให้มีรายได้ในช่วงวันฝนตก ซึ่งไม่สามารถกรีดยางได้

3.3.6 ใช้พื้นที่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3.7 ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พีชร่วมยางที่นำมาปลูกนั้นมีหลายชนิดเกษตรกร ต้องทำการศึกษาว่าพื้นที่ที่ตนเอง
ทำการปลูกมีความเหมาะสมกับพีชชนิดไหน เพื่อใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และควรควบคุม
ระยะห่างของต้นยางกับพีชร่วม เพื่อไม่ให้รบกวนการเจริญเติบโตของต้นยางและไม่ให้เป็นอุปสรรค
ต่อการปฏิบัติงานในสวนยาง เกษตรกรควรเอาใจใส่ดูแลสวนยางและใส่ปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอตาม
คำแนะนำ เพื่อให้ต้นยางเจริญเติบโต ยางที่สมบูรณ์แข็งแรงมีความต้านทานโรค เปิดกรีดยางได้เร็ว และ
ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ นอกจากนี้ การปลูกพีชหลากหลายชนิดยังเป็นการลดความเสี่ยงจากการปลูกยาง

หรือปลูกพืชชนิดเดียว เพราะหากเกิดโรคระบาดหรือมีราคาไม่คุ้มทุน พืชอีกชนิดที่ปลูกไว้จะสามารถเข้ามาทดแทนและชดเชยรายได้ได้อย่างทันทั่วทั้งที่

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศศิพร ปาณิกบุตร (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า เกษตรกรที่เลือกดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจนั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกตัวแปร ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษา ขนาดของครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม รายได้ รายจ่าย การถือครองที่ดิน รวมถึงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ยกเว้นตัวแปรด้านหนี้สินเท่านั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

บัญชา พุทธวาศรี และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจทำการเกษตรระบบไร่นาสวนผสมตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า การตัดสินใจทำไร่นาสวนผสมฯ มีเหตุผลหลายประการ คือ เพิ่มรายได้ในครัวเรือน ลดความเสี่ยงจากการทำนา ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระบวนการตัดสินใจมักจะผ่านการหารือ โดยทั้งสามีและภรรยาร่วมกันตัดสินใจเป็นส่วนใหญ่

วันชัย พละไกร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา บ้านคำแย ตำบลสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ด้านปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ประกอบด้วยแหล่งน้ำธรรมชาติและบ่อบาดาล พันธุ์พืชและไม้ยืนต้น และพืชตามฤดูกาล ปัจจัยด้านความหลากหลายทางอาชีพ อาชีพหลักของชาวบ้านก็คือทำนา นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปผ้า กลุ่มเลี้ยงหมู กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มเลี้ยงปลาหรือกลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยด้านศาสนา สังคม วัฒนธรรม คือ หลักทางศาสนาที่ยึดเหนี่ยวในหมู่บ้าน ส่วนปัจจัยด้านการเงินในหมู่บ้าน มีการดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของครัวเรือนเพื่อก่อให้เกิดความตระหนักในการใช้จ่ายของครัวเรือนด้านความมีเหตุผลและความพอประมาณ

อนุรักษ อินทตสิงห์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน

ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่ และ/หรือประกอบอาชีพทำการเกษตรแบบผสมผสานในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 367 คน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง และในรายด้านพบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ และชีวภาพ และด้านการส่งเสริมและการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรพบว่า สามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรได้ถึงร้อยละ 39 เพียง 3 ตัวแปร คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริม และการสื่อสาร และด้านสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร เปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อปี และจำนวนสมาชิกในครอบครัว แตกต่างกัน

วัลลภ พรหมทอง และคณะ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่และรูปแบบของการดำเนินงาน เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร ศึกษาโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างจากจังหวัดสกลนคร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น และจังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่จำนวน 200 คน และเกษตรกรที่ไม่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีแรงงานในครอบครัว 2-3 คน มีพื้นที่เฉลี่ย ประมาณ 10 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นของตนเอง รวมทั้งเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร พบว่า อายุ รายได้ จำนวนพื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร ความเพียงพอของรายได้ต่อการครองชีพ และลักษณะพื้นที่ถือครองทางการเกษตร มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร สำหรับการดำเนินกิจกรรมเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีความรู้และความเข้าใจต่อโครงการ โดยมีกิจกรรมทั้งการขุดสระน้ำ ปลูกข้าว ปลูกพืช และจัดแบ่งพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ รวมทั้ง เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า หลังจากทำเกษตรทฤษฎีใหม่แล้วมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนด้านปัญหาอุปสรรคนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านเงินทุน โรคพืชระบาดและขาดแหล่งน้ำ โดยเสนอแนะให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านจัดหาแหล่งเงินทุน จัดหาแหล่งน้ำหรือขุดสระเพิ่มเติม รวมทั้งการให้บริการความรู้ของเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ

บุญมาก พ่ออามาตย์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการผลิตและการตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกร: กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร

พบว่า การเพิ่มรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกรจะเพิ่มรายได้โดยการปลูกพืชแซมยาง และพืชร่วมยาง พืชที่ปลูกได้แก่ พืชผัก ข้าวโพด ไม้ดอก ไม้ประดับ และหวาย สำหรับการเลี้ยงสัตว์ในสวนยาง ได้แก่ แพะและไก่ ส่วนการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ ได้แก่ จิ้งหรีด

จตุพล ทองบุตร (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ และเพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษา รายได้ เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวนแรงงานในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกยางพารา และขนาดสวนยางพารา กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปลูกยางพารา 1 ล้านไร่ ที่ขึ้นทะเบียนขอรับกล้ายางพารากับสำนักงานกองทุนสงเคราะห์ยางพารา จังหวัดศรีสะเกษ จาก 11 อำเภอ กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 4 ด้านนั้น มีระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยด้านเทคนิคและด้านกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย จำนวนสมาชิกในครอบครัว แรงงานในครอบครัว ประสบการณ์ในการปลูกยางพารา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับขนาดสวนยางพารา ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ด้านระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพารา

น้ำฝน ผ่องสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต แบ่งเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านจิตใจและสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมจัดเวทีประชาคมเพื่อการตัดสินใจ การเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของหมู่บ้าน/ชุมชน ตามที่ตกลงกันได้ การได้รับบริการจากกองทุนสวัสดิการ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมเวทีประชาคม การปฏิบัติศาสนกิจร่วมกับคนในหมู่บ้าน การปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณี และมารยาทไทย 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิตเครื่องอุปโภคเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน 3) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมการจัดเก็บรวบรวมวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้าน/ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ การเรียนรู้แล้วนำเทคโนโลยีไปใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของครัวเรือนและเกิดความคุ้มค่า การมีส่วนร่วมการปรับปรุงแบบชุมชน และ 4) ปัจจัยด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมกิจกรรมในเครือข่ายด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ณัฐกฤตา ศรีสุขงศ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การทำเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในพื้นที่ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.87 ปี จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.51 คน และเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีรายได้มาจากการทำนา มีแรงงานทำเกษตรผสมผสานเฉลี่ย 3.16 คน อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเกษตรส่วนใหญ่ใช้รถไถนาขนาดเล็ก 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ทำเกษตรผสมผสานในรูปแบบการปลูกข้าว+ปลูกผัก+เลี้ยงสัตว์ และมีประสบการณ์ในการทำเกษตรผสมผสานเฉลี่ย 5.91 ปี สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ใช้น้ำ ฝนในการทำเกษตรและได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ 3) เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจรูปแบบและกิจกรรมการทำเกษตรผสมผสานในระดับมากที่สุด รู้วิธีการจดบันทึกการทำบัญชีครัวเรือน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน มีเศรษฐกิจดีขึ้น มีการใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตในไร่นาอย่างคุ้มค่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดในประเด็น การใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตในไร่นา บุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น 4) เกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อย ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านราคาผลผลิตไม่แน่นอน เกษตรกรเสนอแนะให้รัฐบาลจัดหาน้ำในฤดูแล้งและประกันราคาผลผลิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักทำสวนยางพาราและทำเกษตรแบบผสมผสาน ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 7,474 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครอบครัวเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักทำสวนยางพาราและเกษตรแบบผสมผสานในเขตอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ผู้ศึกษาใช้ตารางของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 364 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 รายละเอียดแสดงจำนวนตัวอย่างเกษตรกร จำแนกตามตำบลของอำเภอบ้านนาสาร

ตำบล	จำนวนเกษตรกรผู้ทำสวนยางพารา และทำเกษตรแบบผสมผสาน	
	รวมทั้งหมด	จำนวนตัวอย่าง
1) หุ่นเตาใหม่	1,281	66
2) ลำพูน	934	47
3) น้ำพุ	717	36
4) พรุพี	703	33
5) ท่าชี	695	33
6) ควนศรี	626	29

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตำบล	จำนวนเกษตรกรผู้ทำสวนยางพารา และทำเกษตรแบบผสมผสาน	
	รวมทั้งหมด	จำนวนตัวอย่าง
7) นาสาร	556	26
8) กวนสุบรณ	538	26
9) หุ่นเตา	518	25
10) เพิ่มพูนทรัพย์	494	25
11) คลองปราบ	412	18
รวม	7,474	364

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดลำดับของเนื้อหาให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร ลักษณะคำถามเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตัวเลือกที่ตรงกับตนเอง

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ลักษณะคำถามเป็นแบบมีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ ตั้งแต่สำคัญมาก ถึง สำคัญน้อย โดยให้ผู้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ซึ่งใช้แบบ Rating Scale 4 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นดังนี้

มาก	4	คะแนน
ค่อนข้างมาก	3	คะแนน
ค่อนข้างน้อย	2	คะแนน
น้อย	1	คะแนน

การแปลผลแบบสอบถามมีเกณฑ์คะแนนตามวิธีการคำนวณ โดยใช้สูตรการ
คำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้นมีดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จากสูตรความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(4 - 1)}{4} \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาจัดระดับความสำคัญ
เป็น 4 ระดับ กำหนดเป็นช่วงคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.26 - 4.00 หมายความว่า การตัดสินใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.25 หมายความว่า การตัดสินใจอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ค่าเฉลี่ย 1.76 - 2.50 หมายความว่า การตัดสินใจอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.75 หมายความว่า การตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ลักษณะ
คำถามเป็นแบบมีคำตอบให้เลือก ตั้งแต่สำคัญมาก ถึง สำคัญน้อย โดยให้ผู้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนนเหมือนขั้นตอนที่ 2

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสานโดยปลูกยางพาราเป็นพืช
หลักและปลูกพืชอื่นร่วม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด ผู้ตอบแบบสอบถามมีอิสระในการตอบ
คำถาม

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาค้นคว้าหนังสือ ทฤษฎี เอกสาร วารสาร
ต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนฐานข้อมูลการเกี่ยวกับเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวน
ยางพารา ในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างและการพัฒนา
แบบสอบถาม

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารเพื่อ
กำหนดขอบเขตและเนื้อหา

3.2.1 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

3.2.2 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านที่จะศึกษาพิจารณาแบบสอบถาม เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง ความครอบคลุมเนื้อหา เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแบบประเมินแล้ว ผู้ศึกษา จึงได้นำแบบประเมินไปทำการคำนวณหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม

3.2.3 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตรของ Cronbach ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือรวบรวมข้อมูล

มาตรวัดด้าน	ค่าความเชื่อมั่น (α)
ด้านกายภาพ	.89
ด้านเศรษฐกิจ	.73
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	.72
ภาพรวมเครื่องมือของตัวแปรอิสระ	.88
ภาพรวมเครื่องมือของตัวแปรตาม	.86

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมีความเชื่อมั่นของตัวแปรอิสระ เท่ากับ .88 จำแนกเป็นค่าความเชื่อมั่นด้านกายภาพ เท่ากับ .89 ด้านเศรษฐกิจ เท่ากับ .73 ด้านสังคมและวัฒนธรรม เท่ากับ .72 ส่วนค่าความเชื่อมั่นของตัวแปร เท่ากับ ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและเป็นไปตามเกณฑ์สามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้

3.3 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม มีดังนี้

ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นหนังสือนำเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษานำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำข้อมูล โดยการบันทึกและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ประกอบด้วย

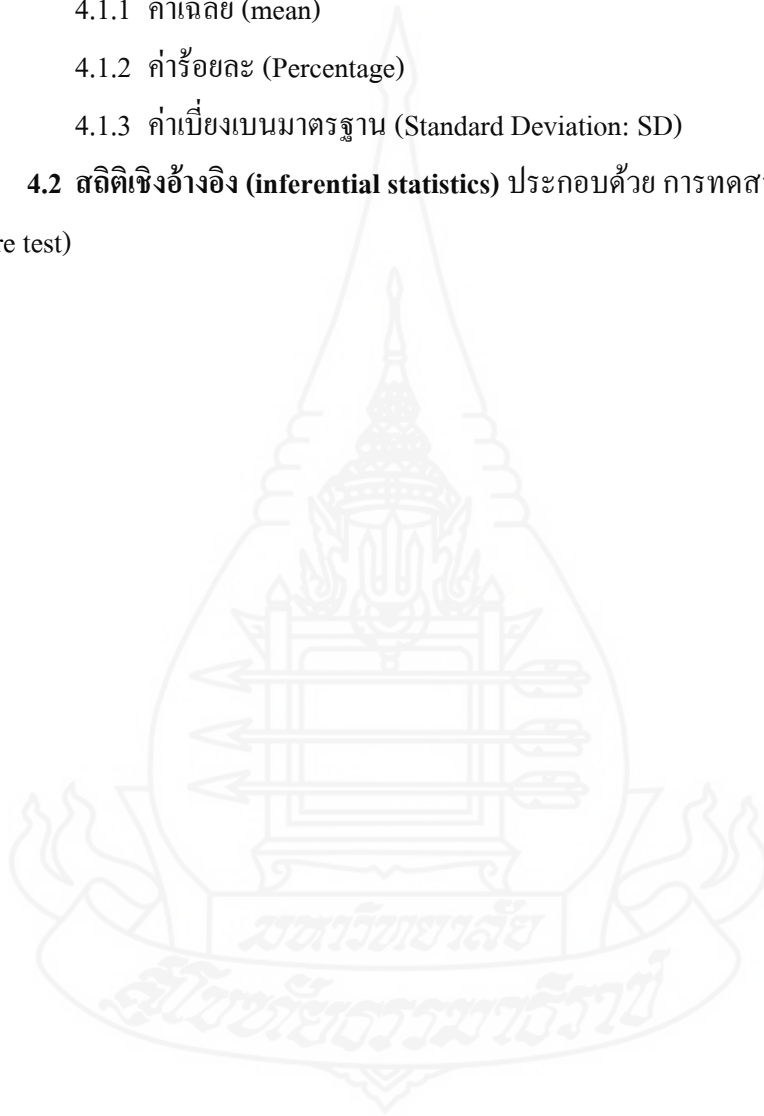
4.1.1 ค่าเฉลี่ย (mean)

4.1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

4.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

4.2 สถิติเชิงอ้างอิง (inferential statistics) ประกอบด้วย การทดสอบไคสแควร์

(Chi-square test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอ บ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร 364 ราย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร

เกษตรกรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ จำนวน 364 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.63 ส่วนที่เหลือเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 41.37 มีอายุ 40-49 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.81 รองลงมา มีอายุ 30-39 ปี และ 50-59 ปี ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 21.49 และ 21.21 ตามลำดับ มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.39 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 35.00 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดตั้งแต่ 4 คนลงมา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.18 ส่วนที่เหลือมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน คิดเป็นร้อยละ 43.82 ในจำนวนนี้เป็นจำนวนสมาชิกเฉลี่ยที่สามารถช่วยทำการเกษตรได้ คิดเป็นร้อยละ 65.66 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

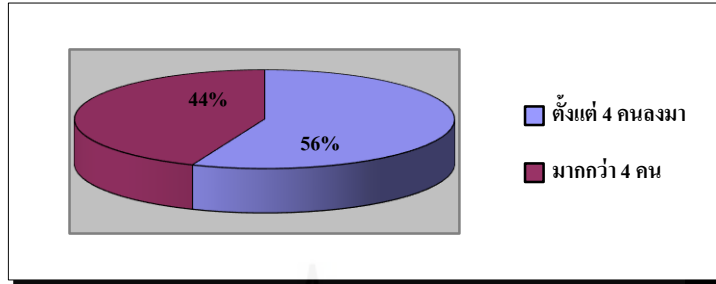
รายละเอียดแสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะทั่วไป แสดงไว้ในตารางที่ 4.1 และร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนสมาชิกและจำนวนสมาชิกที่สามารถช่วยทำการเกษตรได้ แสดงไว้ในภาพที่ 4.1 และภาพที่ 4.2

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะทั่วไป

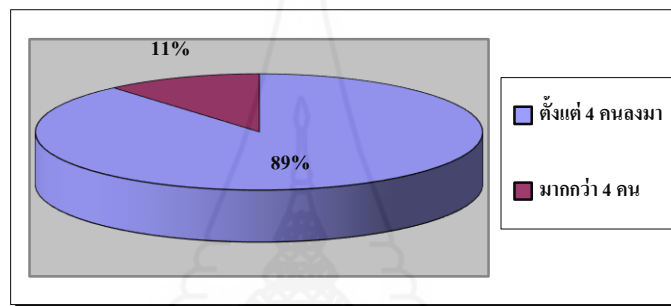
ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร	ร้อยละ
เพศ	
1. ชาย	58.63
2. หญิง	41.37
รวม	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร	ร้อยละ
อายุ (ปี)	
1. ต่ำกว่า 20	1.93
2. 20 – 29	4.13
3. 30 – 39	21.49
4. 40 – 49	35.81
5. 50 – 59	21.21
6. ตั้งแต่ 60 ขึ้นไป	15.43
รวม	100.00
ระดับการศึกษา	
1. ไม่ได้ศึกษา	5.00
2. ประถมศึกษา	41.39
3. มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	35.00
4. อาชีวศึกษา	5.56
5. ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	11.94
6. อื่นๆ ได้แก่ อนุปริญญา	1.11
รวม	100.00
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	
1. ตั้งแต่ 4 ลงมา	56.18
2. มากกว่า 4	43.82
รวม	100.00
จำนวนสมาชิกที่สามารถช่วยทำเกษตรได้ (คน)	
1. ตั้งแต่ 4 ลงมา	88.72
2. มากกว่า 4	11.28
รวม	100.00

ภาพที่ 4.1 ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมตามสมาชิกในครัวเรือน

ภาพที่ 4.2 ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมตามจำนวนสมาชิกที่สามารถช่วยทำเกษตรได้

เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ก่อนการมาทำเกษตรแบบผสมผสานบ้าง คิดเป็นร้อยละ 69.01 รองลงมา มีประสบการณ์มาก คิดเป็นร้อยละ 19.15 ส่วนในการทำเกษตรแบบผสมผสานในปัจจุบันพืชร่วมที่เกษตรกรปลูกในสวนยางพารา สำหรับไม้ผลเป็นรองลงมามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.27 รองลงมาเป็นมังคุดและสะตอ จำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 47.40 และ 46.85 ตามลำดับ สำหรับไม้ใช้สอย เป็นไม้ไผ่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.30 รองลงมาเป็นเทียน คิดเป็นร้อยละ 30.14 สำหรับผักพื้นบ้านเป็นผักเหรียงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.18 รองลงมาเป็นผักหวานและเนียง จำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 38.63 และ 35.07 ตามลำดับ สำหรับสมุนไพร เป็นขมิ้นและดีปลีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.97 และ 33.70 ตามลำดับ รองลงมาเป็นข่า คิดเป็นร้อยละ 24.11 สำหรับไม้ดอกไม้ประดับ เป็นเฟิร์นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.11 รองลงมาเป็นกาหลาหรือคาหลา คิดเป็นร้อยละ 19.45 เกษตรกรปลูกไม้ผลเป็นพืชร่วมที่ปลูกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.42 รองลงมาคือ ไม้ใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 37.81 จุดประสงค์ที่ปลูกพืชร่วมเพื่อบริโภคหลัก/ใช้สอยในครัวเรือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.30 และเพื่อจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 54.79 โดยในปีที่ผ่านมา มีรายได้ต่อปี เฉพาะพืชร่วม 5,001 - 10,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.36 รองลงมา มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.59 ซึ่งเกษตรกรมีจำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 6 - 10 ไร่ มากที่สุด คิดเป็น

ร้อยละ 30.62 รองลงมา 11 – 15 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.09 ในจำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราที่ปลูกพืช
ร่วมมี 6 – 10 ไร่ มากที่สุด ร้อยละ 30.92 รองลงมาปลูกตั้งแต่ 5 ไร่ลงมา ร้อยละ 25.43 และจำนวน
เนื้อที่เฉลี่ยที่ปลูกพืชร่วม คิดเป็นร้อยละ 83.71 ของจำนวนเนื้อที่ที่ปลูกยางพาราทั้งหมด

รายละเอียดแสดงร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสาน
แสดงไว้ในตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.3 ถึงภาพที่ 4.7

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสาน

ลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสาน	ร้อยละ
ประสบการณ์ของเกษตรกรก่อนการมาทำเกษตรแบบผสมผสาน	
1. ไม่เคยเลย	11.83
2. มีบ้าง	69.01
3. มีมาก	19.15
รวม	100.00
ประเภทของพืชร่วมที่ปลูกในสวนยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท)	
1. ไม้ผล	92.33
2. ไม้ใช้สอย	80.27
3. ผักพื้นบ้าน	86.58
4. สมุนไพร	64.66
5. ไม้ดอกไม้ประดับ	49.86
ชนิดของพืชร่วมแต่ละประเภทที่ปลูกในสวนยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ชนิด)	
1. ไม้ผล	
- สะตอ	46.85
- จำปาตะ	22.47
- ลองกอง	60.27
- ระกำ	8.77
- หมวก	43.29
- มังคุด	47.40
- ลางสาด	15.34
- ฝัสด	11.23
- อื่นๆ (กล้วย ขนุน ทุเรียน ปาล์ม และมะพร้าว)	3.84

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

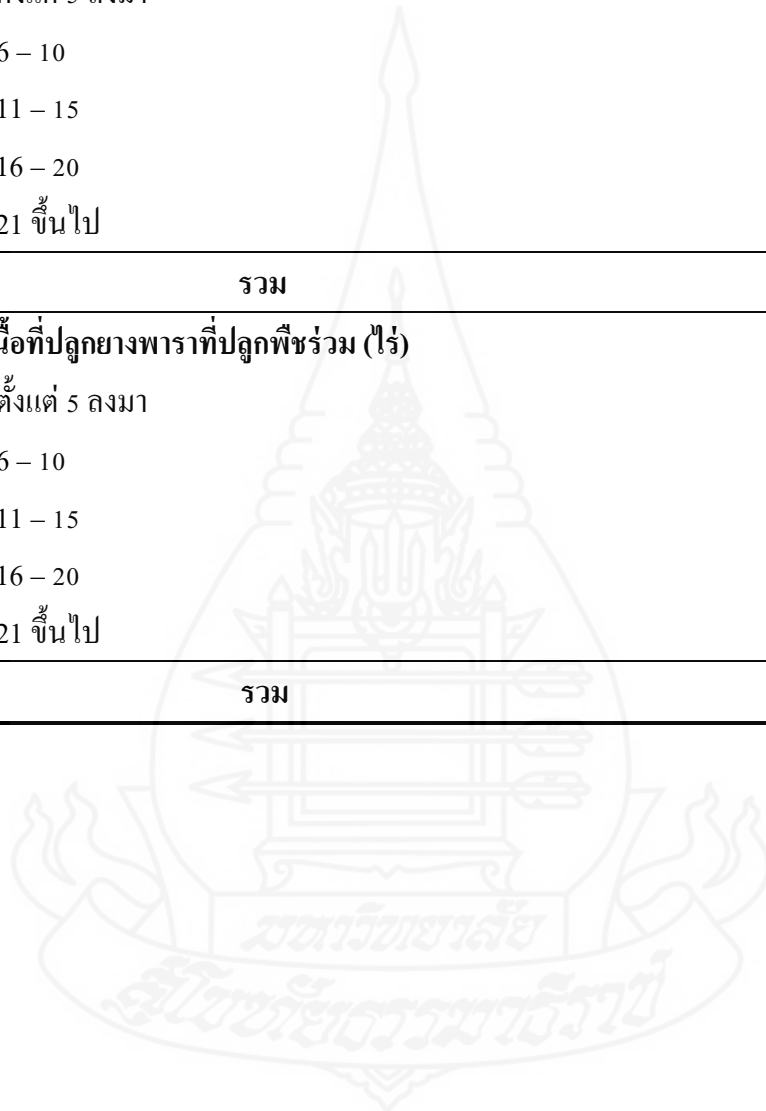
ลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสาน	ร้อยละ
2. ไม้ใช้สอย	
- เทียม	30.14
- ทัง	17.53
- ไม้ไผ่	66.30
- ยูง	3.01
- หลุมพอ	12.33
- พะยอม	4.93
- อื่นๆ(ไม้สัก ยาง กฤษณา ตะเคียน สาน และมะฮอกกานี)	7.12
3. ผักพื้นบ้าน	
- ผักเหริยง	59.18
- ผักหวาน	38.63
- มันญี่ปุ่น	15.89
- พาโหม	20.00
- เนียง	35.07
- อื่นๆ (สะเดา)	1.64
4. สมุนไพร	
- กระวาน	4.11
- ดีปลี	33.70
- ข่า	24.11
- พริกไทย	22.74
- ขมิ้น	33.97
- อื่นๆ (กระชาย รากจืด หนุ่ยรีแพร์ และตะไคร้)	2.47

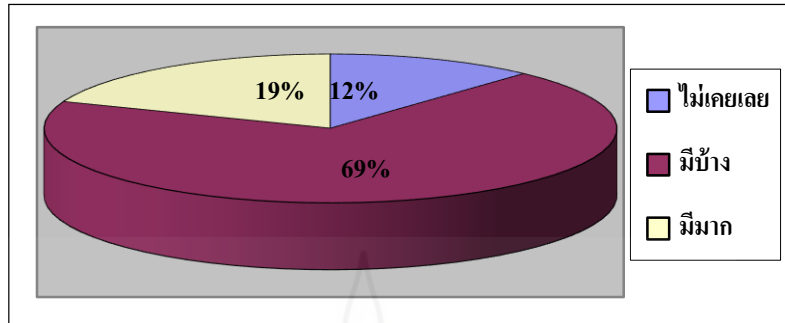
ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสาน	ร้อยละ
5. ไม้ดอกไม้ประดับ	
- กาหลาหรือดาหลา	19.45
- หน้าวัว	13.42
- จิงแดง	8.22
- เฟิร์น	24.11
- อื่นๆ ได้แก่ กล้วยไม้ บัว	1.64
พืชร่วมที่ปลูกมากที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
1. ไม้ผล	53.42
2. ไม้ใช้สอย	13.70
3. ผักพื้นบ้าน	37.81
4. สมุนไพร	8.22
5. ไม้ดอกไม้ประดับ	1.64
จุดประสงค์ที่ปลูกพืชร่วม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
1. บริโภคหลัก/ใช้สอยในครัวเรือน	86.30
2. จำหน่าย	54.79
รายได้ต่อปีเฉพาะพืชร่วมในปีที่ผ่านมา (บาท)	
1. น้อยกว่า 5,000	14.36
2. 5,001 – 10,000	35.36
3. 10,001 – 20,000	24.59
4. 20,001 – 40,000	19.61
5. ตั้งแต่ 100,001 ขึ้นไป	6.08
รวม	100.00

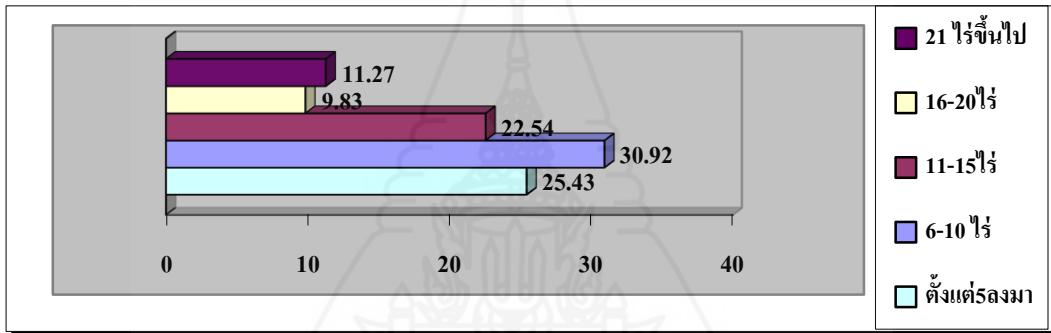
ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสาน	ร้อยละ
จำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งหมด (ไร่)	
1. ตั้งแต่ 5 ลงมา	11.80
2. 6 – 10	30.62
3. 11 – 15	28.09
4. 16 – 20	15.73
5. 21 ขึ้นไป	13.76
รวม	100.00
จำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราที่ปลูกพืชร่วม (ไร่)	
1. ตั้งแต่ 5 ลงมา	25.43
2. 6 – 10	30.93
3. 11 – 15	22.54
4. 16 – 20	9.83
5. 21 ขึ้นไป	11.27
รวม	100.00

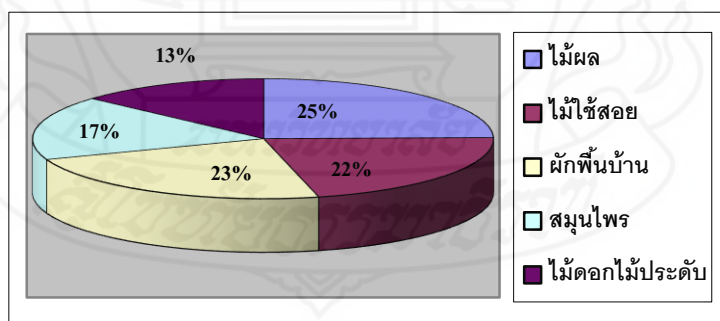

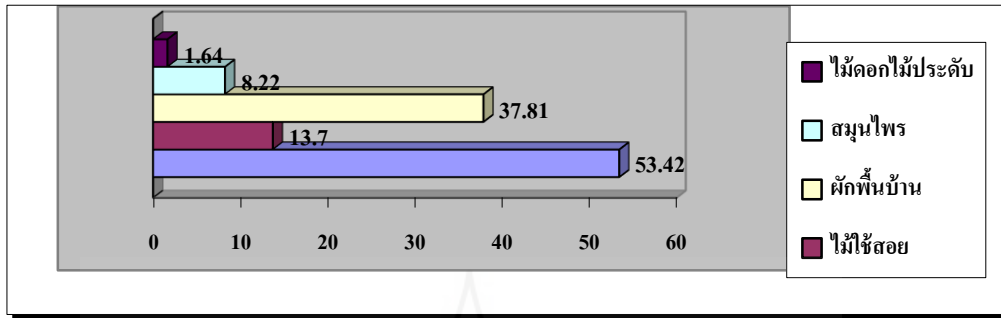
ภาพที่ 4.3 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์ก่อนการมาทำเกษตรแบบผสมผสาน

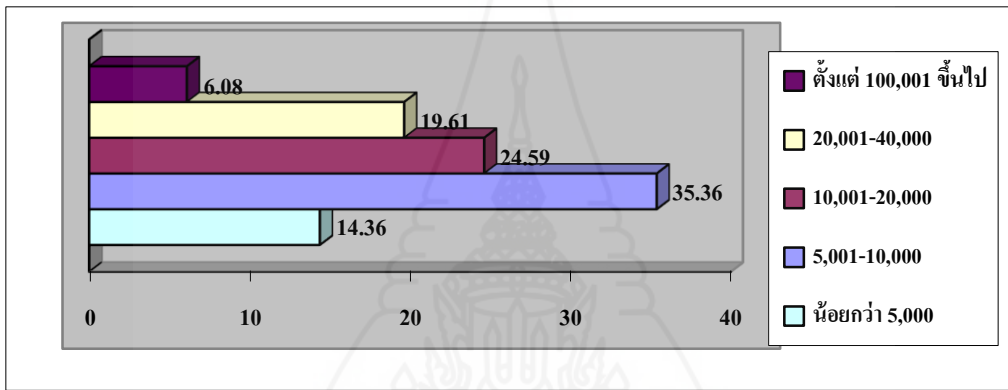
ภาพที่ 4.4 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราที่ปลูกพืชร่วม

ภาพที่ 4.5 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามพืชร่วมที่ปลูกในสวนยางพารา

แผนที่ 4.6 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามชนิดของพืชร่วมที่ปลูกมากที่สุด

แผนที่ 4.7 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามรายได้ต่อปีเฉพาะพืชร่วมในปีที่ผ่านมา (บาท)

2. ปัจจัยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยภาพรวมทุกสาเหตุให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ข้อที่ให้ความสำคัญมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ ข้อ 15 การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้ครอบครัวบริโภคอาหารปลอดภัยมากขึ้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19) ข้อ 1 การทำเกษตรแบบผสมผสานทำให้ท่านสามารถพัฒนาการทำเกษตรของท่านได้ดียิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10) ข้อ 9 การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05) ข้อ 14 การทำเกษตรแบบผสมผสานสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านอาชีพของ

ครอบครัววงได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98) และข้อ 2 การทำเกษตรแบบผสมผสานช่วยลดต้นทุนให้ท่านได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97) ส่วนสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานที่อยู่ในลำดับท้ายสุด และมีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยคือ ข้อ 8 การทำเกษตรผสมผสานได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64)

รายละเอียดเกี่ยวกับร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน และสาเหตุ แสดงไว้ในตารางที่ 4.3 และตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของเกษตรกรที่จำแนกตามระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน และสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจ

ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน				ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของสาเหตุ	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ลำดับที่ของระดับความสำคัญ	ความหมายของค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย				
		(4)	(3)	(2)	(1)				
1	การทำเกษตรแบบผสมผสานทำให้ท่านสามารถพัฒนาการทำเกษตรของท่านได้ดียิ่งขึ้น	27.95	55.34	15.07	1.64	3.10	0.70	2	ค่อนข้างมาก
2	การทำเกษตรแบบผสมผสานช่วยลดต้นทุนให้ท่านได้	20.82	57.53	19.73	1.92	2.97	0.69	5	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตร แบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน				ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญของ สาเหตุ	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่ ของระดับ ความสำคัญ	ความหมายของ ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย				
		(4)	(3)	(2)	(1)				
3	การทำเกษตรผสมผสาน ช่วยลดเวลาทำ เกษตรกรรม	9.86	50.41	35.62	4.11	2.66	0.71	11	ค่อนข้างมาก
4	การทำเกษตรผสมผสาน ช่วยลดค่าแรงงานให้ ท่านได้	16.71	48.49	30.96	3.84	2.78	0.76	9	ค่อนข้างมาก
5	การทำเกษตรผสมผสาน จะช่วยพัฒนาชุมชน ให้ได้รับการยอมรับ และมีชื่อเสียงมากขึ้น	3.84	36.71	35.89	23.56	2.21	0.85	13	ค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตร แบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน				ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ ของสาเหตุ	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่ ของระดับ ความสำคัญ	ความหมายของ ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย				
		(4)	(3)	(2)	(1)				
6	การทำเกษตรผสมผสาน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใน ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่	7.67	38.08	35.34	18.90	2.35	0.87	12	ค่อนข้างน้อย
7	การทำเกษตรผสมผสาน ได้รับการสนับสนุน ด้านต่างๆจาก หน่วยงานภาครัฐ	1.10	13.19	51.10	34.62	1.81	0.70	14	ค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตร แบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน				ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ ของสาเหตุ	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่ ของระดับ ความสำคัญ	ความหมายของ ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย				
		(4)	(3)	(2)	(1)				
8	การทำเกษตรผสมผสาน ได้รับการสนับสนุน จากภาคเอกชน	1.37	9.86	40.27	48.49	1.64	0.71	15	น้อย
9	การทำเกษตรแบบ ผสมผสานจะทำให้มี รายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม	29.59	50.96	13.97	5.48	3.05	0.81	3	ค่อนข้างมาก
10	การทำเกษตรแบบ ผสมผสานจะทำให้มี รายได้ตลอดทั้งปี	26.30	50.14	15.89	7.67	2.95	0.85	7	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

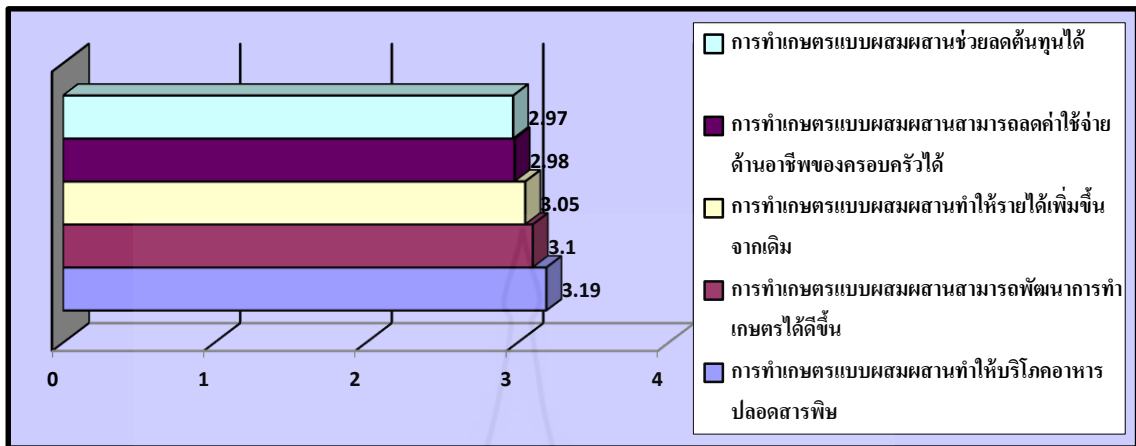
ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตร แบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน				ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ ของสาเหตุ	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่ ของระดับ ความสำคัญ	ความหมายของ ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย				
		(4)	(3)	(2)	(1)				
11	การทำเกษตรผสมผสาน จะทำให้ครอบครัว สุขภาพอนามัย แข็งแรง	23.56	53.97	17.81	4.66	2.96	0.77	6	ค่อนข้างมาก
12	การทำเกษตรแบบ ผสมผสานจะทำให้ หนี้สินลดลง	23.56	49.04	20.00	7.40	2.89	0.85	8	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน				ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของสาเหตุ	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ลำดับที่ของระดับความสำคัญ	ความหมายของค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย				
		(4)	(3)	(2)	(1)				
13	การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้เงินที่ต้องใช้ในการลงทุนทำการเกษตรลดลง	14.84	52.75	28.30	4.12	2.78	0.74	9	ค่อนข้างมาก
14	การทำเกษตรแบบผสมผสานสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านอาชีพของครอบครัวลงได้	19.73	60.55	17.26	2.47	2.98	0.68	4	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตร แบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญของสาเหตุที่มีผลต่อการ ตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน				ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ ของสาเหตุ	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่ ของระดับ ความสำคัญ	ความหมายของ ค่าเฉลี่ยระดับ ความสำคัญ
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย				
		(4)	(3)	(2)	(1)				
15	การทำเกษตร แบบผสมผสานจะทำให้ครอบครัวมีโอกาส อาหารปลอดภัยมากขึ้น	45.75	33.42	14.79	6.03	3.19	0.90	1	ค่อนข้างมาก
	รวมทุกสาเหตุ	18.18	44.03	26.13	11.66	2.69	0.47	-	ค่อนข้างมาก

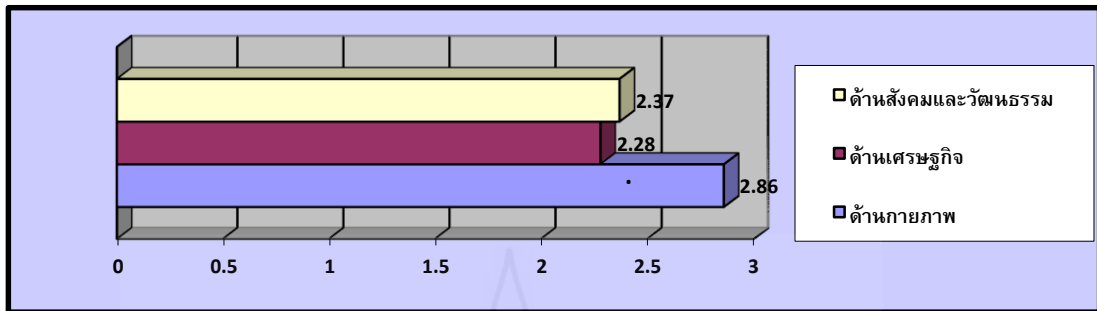

ภาพที่ 4.8 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน 5 ลำดับแรก

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย และลำดับที่ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน จำแนกตามปัจจัยที่มีผลกระทบ

ปัจจัยที่มีผลกระทบ	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน			
	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมายของค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ	ลำดับที่ของระดับความสำคัญ
	1. ด้านกายภาพ	2.86	0.57	ค่อนข้างมาก
2. ด้านเศรษฐกิจ	2.28	0.47	ค่อนข้างน้อย	3
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	2.37	0.52	ค่อนข้างน้อย	2

เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรมากที่สุดคือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ซึ่งให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86) รองลงมาคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และอันดับสามคือ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้ง 2 ด้าน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 และ 2.28 ตามลำดับ)

ภาพที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ
ของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านกายภาพ โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านกายภาพ อยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกข้อ ข้อที่ให้ความสำคัญมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ ข้อ 2 ความอุดมสมบูรณ์ของสภาพดินบริเวณที่ทำการเกษตร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19) ข้อ 1 สภาพพื้นที่ที่มีความสูงต่ำเหมาะสม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14) ข้อ 6 พันธุ์พืชที่ปลูกต้องมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13) ข้อ 3 ความพอเพียงของแหล่งน้ำที่จะใช้ในการปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี และข้อ 11 การใช้ประโยชน์พื้นที่ปลูกยางพารา ปลูกพืชร่วมที่เหมาะสมกับพื้นที่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97)

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก มี 2 ข้อ คือ ข้อ 16 การทำเกษตรแบบผสมผสานมีความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ถือครอง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41) และข้อ 15 การใช้แรงงานภายในครัวเรือนของเกษตรกร ปลูกและดูแลพืชร่วมโดยไม่จ้างแรงงานภายนอก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62) ส่วนข้อที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยมี 2 ข้อ คือ ข้อ 14 ความเหมาะสมของราคาผลผลิต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41) และข้อ 12 การได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.80) และข้อที่ให้ความสำคัญในระดับน้อยและเป็นปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญเป็นลำดับท้ายสุดของปัจจัยทั้งหมดคือ ข้อ 13 การได้รับการช่วยเหลือด้านตลาดจากภาครัฐและเอกชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.74)

และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ข้อที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมากมีเพียง 2 ข้อ คือ ข้อ 20 การได้รับการสนับสนุนแรงงานปลูกพืชร่วมจากครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95) และข้อ 22 การได้รับความรู้และประสบการณ์ในการปลูกพืชร่วมจากเพื่อนเกษตรกร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53) ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลืออยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด

รายละเอียดเกี่ยวกับร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญ ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน จำแนกตามด้านของปัจจัยแสดงไว้ในตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5 และภาพที่ 4.10 - ภาพที่ 4.12

ตารางที่ 4.5 ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน และด้านของปัจจัย

ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย					
(4)	(3)	(2)	(1)							
ด้านกายภาพ										
1	สภาพพื้นที่ที่มีความสูง ต่ำเหมาะสม	31.87	51.92	14.56	1.65	3.14	0.72	2	2	ค่อนข้างมาก
2	ความอุดมสมบูรณ์ ของสภาพดินบริเวณ ที่ทำกรเกษตร	30.22	59.07	10.16	0.55	3.19	0.63	1	1	ค่อนข้างมาก
3	ความพอเพียงของ แหล่งน้ำที่จะใช้ใน การปลูกพืชได้ตลอด ทั้งปี	31.78	43.29	19.45	5.48	3.01	0.86	4	4	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย					
(4)	(3)	(2)	(1)							
4	การคมนาคมระหว่าง แปลงเกษตรกับตลาด รับซื้อต้องไม่ไกล มาก	15.66	37.09	41.21	6.04	2.62	0.82	8	10	ค่อนข้างมาก
5	ระยะจากที่พักกับที่ ทำเกษตรต้องไม่ไกล มากเกินไป	15.98	35.26	39.67	9.09	2.58	0.86	9	13	ค่อนข้างมาก
6	พันธุ์พืชที่ปลูกต้องมี ความเหมาะสมกับ สภาพพื้นที่	33.42	48.77	15.62	2.19	3.13	0.75	3	3	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ		
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย			ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
(4)	(3)	(2)	(1)							
7	เคยปลูกพืชแบบผสมผสานมาก่อน	16.71	39.18	29.86	14.25	2.58	0.93	9	13	ค่อนข้างมาก
8	ผลพลอยได้จากการปลูกพืช เช่น มีรายได้เพิ่ม มีผลผลิตเก็บเกี่ยวตลอดปี	25.27	49.73	16.48	8.52	2.92	0.87	6	7	ค่อนข้างมาก
9	ต้องเคยปลูกพืชแบบผสมผสานได้ผลมาแล้ว	14.33	48.48	31.68	5.51	2.72	0.78	6	9	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ		
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย			ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
(4)	(3)	(2)	(1)							
10	มีพีชร่วมบางชนิดอยู่ในพื้นที่สวนยางพาราแล้ว	12.09	44.23	34.62	9.07	2.59	0.82	7	12	ค่อนข้างมาก
11	การใช้ประโยชน์พื้นที่ปลูกยางพาราปลูกพีชร่วมที่เหมาะสมกับพื้นที่	26.10	48.63	21.15	4.12	2.97	0.80	5	5	ค่อนข้างมาก
รวมด้านกายภาพ		23.04	45.97	24.95	6.04	2.86	0.57	-	-	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ		
		มาก	ก่อน ข้างมาก	ก่อน ข้างน้อย	น้อย			ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
(4)	(3)	(2)	(1)							
ด้านเศรษฐกิจ										
1	การได้รับการ สนับสนุนด้านเงินทุน จากภาครัฐ	1.10	9.62	57.14	32.14	1.80	0.65	4	21	ค่อนข้างน้อย
2	การได้รับการ ช่วยเหลือด้านตลาด จากภาครัฐและ เอกชน	1.10	8.79	53.30	36.81	1.74	0.66	5	22	น้อย
3	ความเหมาะสมของ ราคาผลผลิต	11.26	35.44	36.54	16.76	2.41	0.90	3	16	ค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ		
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย			ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
(4)	(3)	(2)	(1)							
4	การใช้แรงงานภายใน ครัวเรือนของ เกษตรกร ปลูกและ ดูแลพืชร่วมโดยไม่ จ้างแรงงานภายนอก	14.33	42.15	34.71	8.82	2.62	0.84	2	10	ค่อนข้างมาก
5	การทำเกษตรแบบ ผสมผสานมีความ เหมาะสมกับขนาด ของพื้นที่ถือครอง	14.33	57.85	23.14	4.68	2.82	0.73	1	8	ค่อนข้างมาก
รวมด้านเศรษฐกิจ		8.42	30.77	40.97	19.84	2.28	0.47	-	-	ค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

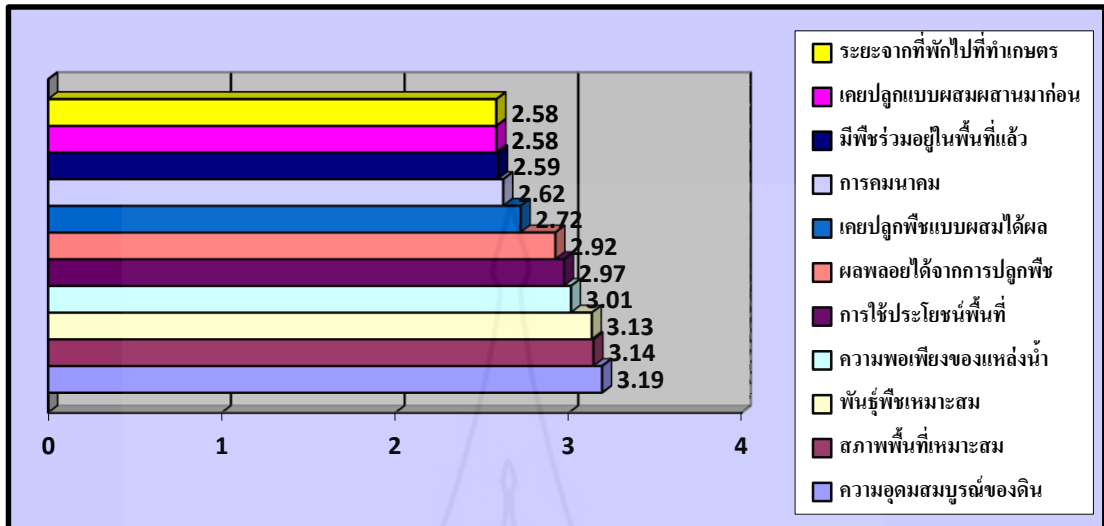
ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ		
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย			ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
(4)	(3)	(2)	(1)							
ด้านสังคมและวัฒนธรรม										
1	ความคุ้นเคย สนิท สนมและเป็นกันเอง กับเจ้าหน้าที่ ที่ เกี่ยวข้อง	2.20	16.80	57.58	23.42	1.98	0.70	6	20	ค่อนข้างน้อย
2	มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ความรู้ กับเพื่อนเกษตรกร	3.57	39.84	41.48	15.11	2.32	0.77	4	18	ค่อนข้างน้อย
3	การได้รับการ สนับสนุนและ ร่วมมือจากชุมชน	3.86	25.34	47.11	23.69	2.09	0.80	5	19	ค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

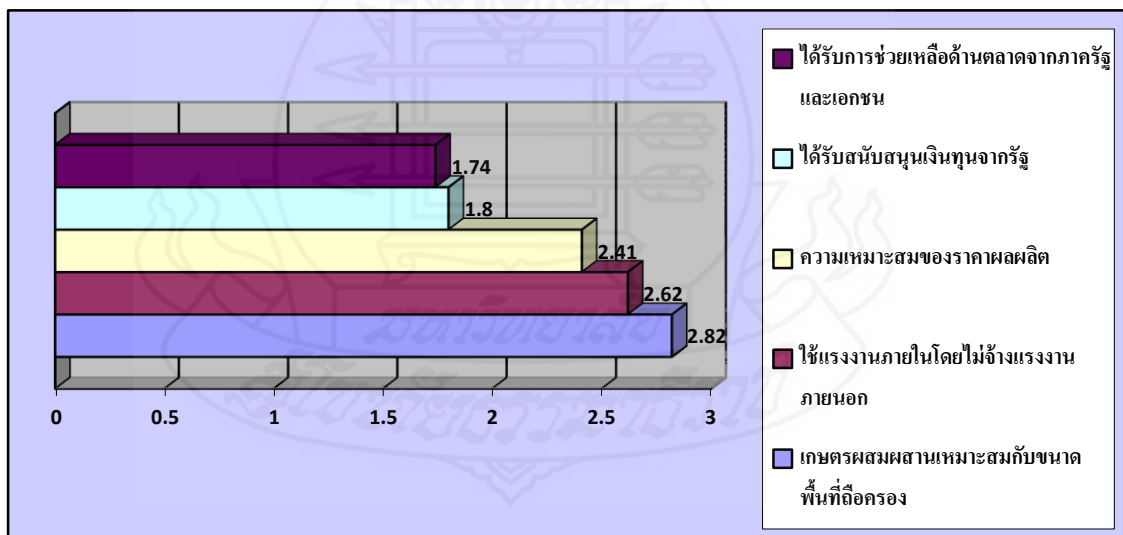
ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ		
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย			ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
(4)	(3)	(2)	(1)							
4	การได้รับการ สนับสนุนแรงงาน ปลูกพืชร่วมจาก ครอบครัว	18.13	61.54	17.03	3.30	2.95	0.69	1	6	ค่อนข้างมาก
5	ความร่วมมือวาง แผนการปลูกพืช ระหว่างเพื่อน เกษตรกร	6.04	37.64	42.03	14.29	2.35	0.80	3	17	ค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

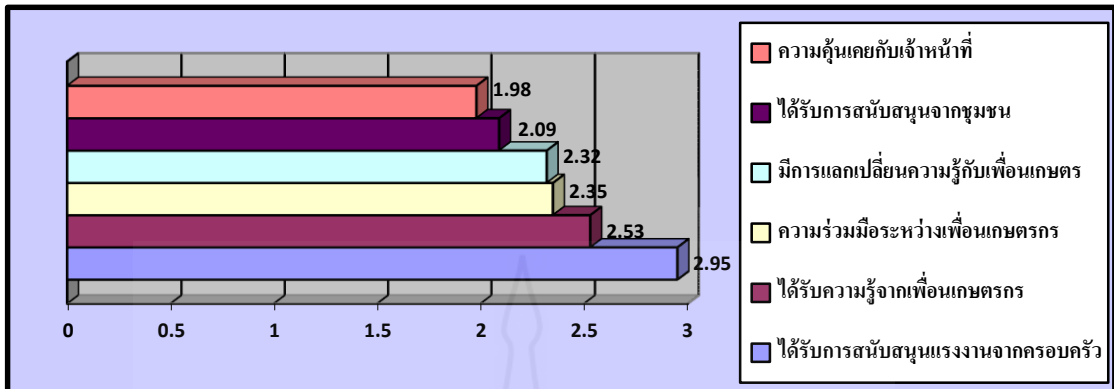
ที่	ด้านของปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ	ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับที่		ความหมาย ของค่าเฉลี่ย ระดับ ความสำคัญ
		ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน						ของระดับความสำคัญ		
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย			ของแต่ละด้าน	รวม ทุกด้าน	
(4)	(3)	(2)	(1)							
6	การได้รับความรู้และ ประสบการณ์ในการ ปลูกพืชร่วมจาก เพื่อนเกษตรกร	11.11	41.67	36.11	11.11	2.53	0.83	2	15	ค่อนข้างมาก
	รวมด้านสังคมและ วัฒนธรรม	7.49	37.14	40.22	15.15	2.37	0.52	-	-	ค่อนข้างน้อย

ภาพที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

ภาพที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

ภาพที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านกายภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานกับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า ประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ลักษณะอื่นๆ ของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

รายละเอียดแสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน แสดงไว้ในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร
กับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

ลักษณะของเกษตรกร	ค่าไคสแควร์ (χ^2)	ค่า นัยสำคัญ ทางสถิติ (p)	ค่า Contingency Coefficient (C)	สรุป การมี ความสัมพันธ์
1. เพศ	0.036	0.897	0.010	ไม่มี
2. อายุ	2.341	0.505	0.080	ไม่มี
3. ระดับการศึกษา	2.310	0.315	0.080	ไม่มี
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.537	0.516	0.040	ไม่มี
5. ประสบการณ์ก่อนการทำ เกษตรแบบผสมผสาน	7.798*	0.020	0.147	มี

* $p < 0.05$

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า ประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสาน มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ลักษณะอื่นๆ ของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

รายละเอียดแสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน แสดงไว้ในตารางที่

ตารางที่ 4.7 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร
กับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

ลักษณะของเกษตรกร	ค่าไคสแควร์ (χ^2)	ค่า นัยสำคัญ ทางสถิติ (p)	ค่า Contingency Coefficient (C)	สรุป การมี ความสัมพันธ์
1. เพศ	2.749	0.103	0.087	ไม่มี
2. อายุ	7.240	0.065	0.140	ไม่มี
3. ระดับการศึกษา	0.969	0.616	0.052	ไม่มี
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.103	0.807	0.017	ไม่มี
5. ประสบการณ์ก่อนการทำ เกษตรแบบผสมผสาน	13.144*	0.001	0.189	มี

* $p < 0.05$

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสาน กับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า เพศ และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสาน มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสาน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานมากกว่าเพศ ส่วนลักษณะอื่นๆ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

รายละเอียดแสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน แสดงไว้ในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร
กับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

ลักษณะของเกษตรกร	ค่าไคสแควร์ (χ^2)	ค่า นัยสำคัญ ทางสถิติ (p)	ค่า Contingency Coefficient (C)	สรุป การมี ความสัมพันธ์
1. เพศ	11.005*	0.001	0.171	มี
2. อายุ	6.813	0.078	0.136	ไม่มี
3. ระดับการศึกษา	1.624	0.444	0.067	ไม่มี
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.315	0.649	0.030	ไม่มี
5. ประสบการณ์ก่อนการทำ เกษตรแบบผสมผสาน	6.998*	0.030	0.139	มี

* $p < 0.05$

4. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับพืชร่วมที่ควรปลูกร่วมกับยางพารา

เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยปลูกยางพาราเป็นพืชหลักและปลูกพืชอื่นร่วมว่า ไม้ผลที่ควรปลูกร่วมมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ลองกอง มังคุด สะตอ ส่วนไม้ใช้สอยที่ปลูกร่วมมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม้ เทียม ทั้ง สำหรับปักพื้นบ้าน ได้แก่ ผักหวาน ผักเหริยง มันปู ส่วนสมุนไพร ได้แก่ ขมิ้น ข่า พริกไทย และ ไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ กาลาหรือดาหลา หน้าวัว ส่วนเนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นร่วมในพื้นที่ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ เกษตรกรเสนอแนะว่าควรเป็นประมาณสามในสี่ของเนื้อที่ปลูกยางพารา ร้อยละ 32.57 รองลงมาคือเนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งหมด ร้อยละ 31.65

รายละเอียดเกี่ยวกับร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามพืชร่วมที่ควรปลูกร่วมกับยางพารา จำแนกตามประเภทและชนิดของพืชร่วม แสดงไว้ในตารางที่ 4.9 และร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นในพื้นที่ปลูกยางพารา แสดงไว้ในตารางที่ 4.10 และภาพที่ 4.13

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามประเภทและชนิดของพืชร่วมที่ควรปลูกในสวน
ยางพารา

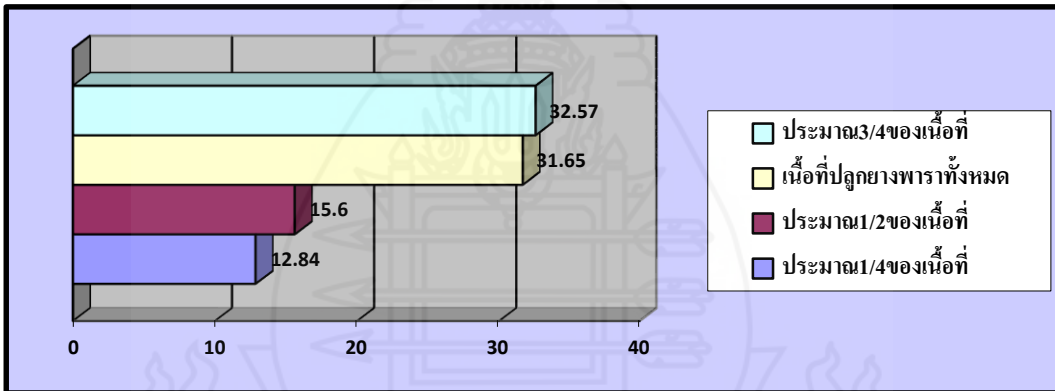
ประเภทและชนิดของพืชร่วมที่ควรปลูกในสวนยางพารา	ร้อยละ
1. ไม้ผล	
- ลองกอง	32.40
- มังคุด	19.55
- สละ	14.53
- เงาะ	8.38
- ทุเรียน	7.26
- หมากรุก	5.59
- ลำไย	3.91
- มะพร้าว	2.79
- ฝรั่ง	2.79
- สลัด	2.79
รวม	100.00
2. ไม้ใช้สอย	
- ไม้	45.96
- เทียม	26.09
- ฝรั่ง	9.32
- พะยอม	6.83
- ยาง	4.97
- ไม้สัก	3.73
- สเดา	3.11
รวม	100.00

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเภทและชนิดของพืชร่วมที่ควรปลูกในสวนยางพารา	ร้อยละ
3. ผักพื้นบ้าน	
- ผักหวาน	46.94
- ผักเหริยง	34.01
- มันปู	8.84
- เนียง	5.44
- พาโหม	4.76
รวม	100.00
4. สมุนไพร	
- ขมิ้น	35.06
- ข่า	22.41
- พริกไทย	13.22
- จิง	8.62
- ตะไคร้	8.05
- ดีปลี	7.47
- พริก	5.17
รวม	100.00
5. ไม้ดอกไม้ประดับ	
- กาลาหรือดาหลา	37.76
- หน้าวัว	27.55
- กล้วยไม้	16.33
- เฟิร์น	11.22
- ชิงแดง	7.14
รวม	100.00

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นร่วมในพื้นที่ปลูกยางพารา

เนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นร่วมในพื้นที่ปลูกยางพารา	ร้อยละ
1. เนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งหมด	31.65
2. ประมาณสามในสี่ของเนื้อที่ปลูกยางพารา	32.57
3. ประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ปลูกยางพารา	15.60
4. ประมาณหนึ่งในสี่ของเนื้อที่ปลูกยางพารา	12.84
5. อื่นๆ	7.34
รวม	100.00

ภาพที่ 4.13 ร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นในพื้นที่ปลูกยางพารา

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผล

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 40-49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่รายได้ต่อปี เฉพาะพืชร่วม 5,001 - 10,000 บาท มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่เกิน 4 คน และในจำนวนนี้เป็นจำนวนสมาชิกเฉลี่ยที่สามารถช่วยทำการเกษตรได้ คิดเป็นร้อยละ 65.66 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานบ้าง ในการทำเกษตรแบบผสมผสานในปัจจุบัน พืชร่วมที่เกษตรกรปลูกในสวนยางพารา สำหรับไม้ผล เป็นลองกองมาก รองลงมาเป็นมังคุดและสะตอ จำนวนใกล้เคียงกัน สำหรับไม้ใช้สอย เป็นไม้ไผ่มากที่สุด รองลงมาเป็น สำหรับปักพื้นบ้าน เป็นผักเหียงมากที่สุด รองลงมาเป็นผักหวานและเนียง จำนวนใกล้เคียงกัน สำหรับสมุนไพร เป็นขมิ้นและคิปติมากที่สุด รองลงมาเป็น สำหรับไม้ดอกไม้ประดับ เป็นเฟิร์นมากที่สุด รองลงมาเป็นกาหลาหรือดาหลา เกษตรกรปลูกไม้ผลเป็นพืชร่วมที่ปลูกมากที่สุด รองลงมาคือไม้ใช้สอย จุดประสงค์ที่ปลูกพืชร่วมเพื่อบริโภคหลัก/ใช้สอยในครัวเรือนมากที่สุด โดยในปีที่ผ่านมา มีรายได้ต่อปีเฉพาะพืชร่วม 5,001 - 10,000 บาท ซึ่งเกษตรกรมีจำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 6 – 10 ไร่ ในจำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราที่ปลูกพืชร่วมมี 6 – 10 ไร่ และจำนวนเนื้อที่เฉลี่ยที่ปลูกพืชร่วม คิดเป็นร้อยละ 83.71 ของจำนวนเนื้อที่ที่ปลูกยางพาราทั้งหมด

1.2 ปัจจัยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ให้ความสำคัญมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้ครอบครัวบริโภคอาหารปลอดภัยมากขึ้น การทำเกษตรแบบผสมผสานทำให้ท่านสามารถพัฒนาการทำเกษตรของท่านได้ดียิ่งขึ้น การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม การทำเกษตรแบบผสมผสานสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านอาชีพของครอบครัวลงได้ และการทำเกษตรแบบผสมผสานช่วยลดต้นทุนให้ท่านได้ ส่วนสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำ

การเกษตรแบบผสมผสานที่อยู่ในลำดับท้ายสุด และมีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยคือ การทำเกษตรผสมผสานได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรมากที่สุดคือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ซึ่งให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมาคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และอันดับสามคือ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้ง 2 ด้าน

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านกายภาพ โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณา พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านกายภาพ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ให้ความสำคัญมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ ความอุดมสมบูรณ์ของสภาพดินบริเวณที่ทำเกษตร สภาพพื้นที่ที่มีความสูงต่ำเหมาะสม พันธุ์พืชที่ปลูกต้องมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ความพอเพียงของแหล่งน้ำที่จะใช้ในการปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี การใช้ประโยชน์พื้นที่ปลูกยางพารา ปลูกพืชร่วมที่เหมาะสมกับพื้นที่

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือ การทำเกษตรแบบผสมผสานมีความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ถือครอง การใช้แรงงานภายในครัวเรือนของเกษตรกร ปลูกและดูแลพืชร่วมโดยไม่จ้างแรงงานภายนอก ส่วนข้อที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย คือ ความเหมาะสมของราคาผลผลิต การได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากภาครัฐ และให้ความสำคัญในระดับน้อยและเป็นปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญเป็นลำดับท้ายสุดของปัจจัยทั้งหมดคือ การได้รับการช่วยเหลือด้านตลาดจากภาครัฐและเอกชน

และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณา พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมากคือ การได้รับการสนับสนุนแรงงานปลูกพืชร่วมจากครอบครัว และการได้รับความรู้และประสบการณ์ในการปลูกพืชร่วมจากเพื่อนเกษตรกร ส่วนอื่นๆ ที่เหลืออยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านกายภาพ

เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

1.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานกับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า ประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร

1.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า ประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

1.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรกับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานกับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า เพศและประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน

1.4 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับพืชร่วมที่ควรปลูกร่วมกับยางพารา เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยปลูกยางพาราเป็นพืชหลักและปลูกพืชอื่นร่วมว่า ไม้ผลที่ควรปลูกร่วมมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ลองกอง มังคุด สะตอ ส่วนไม้ใช้สอย ได้แก่ ไม้ไผ่ เทียม ทั้ง สำหรับปักพื้นบ้าน ได้แก่ ผักหวาน ผักเหริ่ง มันปู, ส่วนสมุนไพร ได้แก่ ขมิ้น ข่า พริกไทย และ ไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ กากหลาหรือดาหลา หน้าวัว ส่วนเนื้อที่ที่ควรปลูกพืชอื่นร่วมในพื้นที่ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เกษตรกรเสนอแนะว่า ประมาณสามในสี่ของเนื้อที่ปลูกยางพารา ร้อยละ 32.57 รองลงมาคือ เนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งหมด ร้อยละ 31.65

2. อภิปรายผล

ระบบเกษตรแบบผสมผสานนั้น ถึงแม้เกษตรกรจะมีการดำเนินการกันมาช้านานแล้วก็ตาม แต่ลักษณะของการดำเนินการยังมีความแตกต่างกันไป แล้วแต่การจะนำองค์ประกอบต่างๆ มาผสมผสานกันมากน้อยแค่ไหน และผสมผสานในรูปแบบใด อย่างไรก็ตาม การศึกษารายละเอียดเชิงวิชาการในด้านความหมาย ความหลากหลายของรูปแบบในด้านนี้ยังไม่ีมีมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาด้านกิจกรรมเดี่ยวๆ ไม่ว่าจะป็นพืชหรือปลาก็ตาม ในที่นี้ได้ทำการศึกษาดำเนินการเกษตรแบบผสมผสาน โดยยึดการแบ่งตามประเภทของพืชสำคัญเป็นหลัก (สถาบันวิจัยและพัฒนา 2555) โดยยึดไม่ขึ้นต้น คือ ยางพาราเป็นพืชหลัก และผสมผสานกิจกรรมระหว่างพืชกับพืช ได้แก่ การปลูกพืชร่วมในสวนยางพารา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ให้ความสำคัญมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้ครอบครัวบริโภคอาหารปลอดภัยมากขึ้น การทำเกษตรแบบผสมผสานทำให้ท่านสามารถพัฒนาการทำเกษตรของท่านได้ดียิ่งขึ้น การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม การทำเกษตรแบบผสมผสานสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านอาชีพของครอบครัวลงได้ และการทำเกษตรแบบผสมผสานช่วยลดต้นทุนให้ท่านได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญมาก พ่ออามาตย์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการผลิตและการตลาด เพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกร: กรณีศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร พบว่า การเพิ่มรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกรจะเพิ่มรายได้โดยการปลูกพืชแซมยางและพืชร่วมยาง พืชที่ปลูกได้แก่ พืชผัก ข้าวโพด ไม้ดอกไม้ประดับ และหวาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชา พุททาศรี และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจทำการเกษตรระบบไร่นาสวนผสมตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่า การตัดสินใจทำไร่นาสวนผสมมีเหตุผลหลายประการ คือ เพิ่มรายได้ในครัวเรือน ลดความเสี่ยงจากการทำนา ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรมากที่สุดคือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ซึ่งให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมาคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และอันดับสามคือ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้ง 2 ด้าน

2.1 ด้านกายภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านกายภาพ โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านกายภาพ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ให้ความสำคัญมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ ความอุดมสมบูรณ์ของสภาพดินบริเวณที่ทำเกษตร

สภาพพื้นที่ที่มีความสูงต่ำเหมาะสม พันธุ์พืชที่ปลูกต้องมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ความพอเพียงของแหล่งน้ำที่จะใช้ในการปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี การใช้ประโยชน์พื้นที่ปลูกยางพารา ปลูกพืชร่วมที่เหมาะสมกับพื้นที่ และเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานกับปัจจัยด้านกายภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า ประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสาน มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย พลະไกร (2550) ด้านปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ประกอบด้วย แหล่งน้ำธรรมชาติและบ่อบาดาล พันธุ์พืชและไม้ยืนต้น และพืชตามฤดูกาล

2.2 ด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือ การทำเกษตรแบบผสมผสานมีความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ถือครอง การใช้แรงงานภายในครัวเรือนของเกษตรกร ปลูกและดูแลพืชร่วมโดยไม่จ้างแรงงานภายนอก ส่วนข้อที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย คือ ความเหมาะสมของราคาผลผลิต การได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากภาครัฐ และเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า ประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ พรหมทอง และคณะ (2551) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีแรงงานในครอบครัว 2-3คน มีพื้นที่เฉลี่ย ประมาณ 10 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นของตนเอง รวมทั้งเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร พบว่า อายุ รายได้ จำนวนพื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร ความเพียงพอของรายได้ต่อการครองชีพ และลักษณะพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร ฤดูกาล

2.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อความสำเร็จ ของการทำเกษตรแบบผสมผสานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

คือ การได้รับการสนับสนุนแรงงานปลูกพืชร่วมจากครอบครัว และการได้รับความรู้และประสบการณ์ ในการปลูกพืชร่วมจากเพื่อนเกษตรกร สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกฤตา ศรีสูงศักดิ์ (2555) เกษตรกร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ส่วนอื่นๆ ที่เหลืออยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด และเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสานกับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน พบว่า เพศและประสบการณ์ก่อนการทำเกษตรแบบผสมผสาน มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของอนุรักษ์ อินทพัฒน์ (2550) เกษตรกร มีความคิดเห็นในการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง และในรายด้านพบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรพบว่า สามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรได้ถึงร้อยละ 39 เพียง 3 ตัวแปร คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริม และการสื่อสาร และด้านสังคมและวัฒนธรรม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอในการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถ่ายทอดความเข้าใจในองค์ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรแบบผสมผสานให้กับเกษตรกรต้องถ่ายทอดประโยชน์ที่ได้ที่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น เป็นเรื่องสำคัญ จึงจะสามารถจูงใจให้เกษตรกรเปลี่ยนมาทำเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น

3.1.2 ในการจัดสรรพื้นที่ของรัฐ รัฐควรจัดสรรเนื้อที่ที่เหมาะสมกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน คือ 6-10 ไร่ ต่อ 1ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่เกิน 4 คน

3.1.3 รัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผสมผสานในเชิงพาณิชย์ และหาตลาดรองรับผลผลิตให้กับเกษตรกร

3.1.4 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการทำเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น เพื่อให้มีรายได้เพิ่มนอกเหนือจากพืชหลัก

3.1.5 ทำเกษตรแบบผสมผสานควรเลือกชนิดพืชที่สามารถปลูกผสมผสานกันได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อพืชหลัก และชนิดของพืชควรมีความเหมาะสมกับพื้นที่

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้างต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการทำเกษตรแบบผสมผสานให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้ในการวางแผนการบริหารการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อไป

3.2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรผู้ทำเกษตรแบบผสมผสานและ ผู้ที่ไม่ทำเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกษตรกรได้อย่างถูกต้องต่อไป

3.2.3 ควรทำการศึกษาเรื่อง การตัดสินใจปลูกพืชผสมผสานในสวนยางพารา ในพื้นที่อื่นๆ แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน

3.2.4 ควรทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรค ที่มีผลต่อการดำเนินงานในการ ปลูกพืชผสมผสานในสวนยางพารา

3.2.5 ควรทำการศึกษาเรื่อง พืชชนิดไหนบ้างที่สามารถปลูกในสวนยางพาราได้ เพื่อเป็นองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในการตัดสินใจปลูก

3.2.6 ในการศึกษาเรื่องนี้ อาจจะมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความหมายของการทำเกษตร แบบผสมผสาน ซึ่งอาจจะมองได้ว่าเป็นการปลูกพืชแซม ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจจะมีการศึกษาเรื่องพืชแซม โดยมียางพาราเป็นพืชหลักแล้วเปรียบเทียบกับการปลูกผสมผสานยางพารา กับพืชอื่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. (2556). *พืชเสริมรายได้ในสวนยาง*. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการเกษตร
- เกษตรพอเพียง. (2554). การปลูกพืชร่วมกับยางพารา สารสังเขปออนไลน์
 ค้นคืนวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557. จาก <http://www.kasetporpeang.com/>.
- จตุพล ทองบุตร. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ*.
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ศรีสะเกษ.
- จิรวรรณ โรจนพรทิพย์. (2555). “รายงานพิเศษเกษตรก้าวหน้า ยางพารารุ่งเรือง เมืองบึงกาฬรุ่งโรจน์”
มติชนบทเทคโนโลยีชาวบ้าน. น. 25.
- จิรวรรณ โรจนพรทิพย์ และคณะ. (2556, 5 ธันวาคม) “รายงานพิเศษเปิดทางเลือกใหม่ ทำสวนยาง
 แบบต้นทุนต่ำเพิ่มกำไร” *มติชนบทเทคโนโลยีออนไลน์*.
- ชยาพร วัฒนศิริ. (2552). “การเกษตรทางเลือกและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิตพืช หน่วยที่ 11 หน้า 1-30
 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- ทวีป อรรถพรพงษ์. (2557, 21 สิงหาคม). เกษตรอำเภอบ้านนาสาร สัมภาษณ์โดย จาริพร เพชรชิต
 สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านนาสาร
- ณัฐกฤตา ศรีสุขงศ์. (2555). *การทำเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี*.
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) สาขาวิชาเกษตรศาสตร์
 และสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ตรังรับเบอร์อินเตอร์. (2556). *พืชแซมยาง*. สารสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2557.
 จาก www.trangrubberinter.com.
- น้ำฝน ผ่องสุวรรณ. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- บัญญัติ พุทธวาศรี. และคณะ. (2547). *การตัดสินใจทำการเกษตรระบบไร่นาสวนผสมตามแนวเกษตร
 ทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

- บุญมาก พ่ออำมาตย์. (2552). *การพัฒนาการผลิตและการตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกร: กรณีศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ประสิทธิ์พันธุ์ยาง. (2556). การปลูกพืชแซมยาง. สารระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://www.ประสิทธิ์พันธุ์ยาง.com>
- วันชัย พละไกร. (2550). *ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา บ้านคำแย ตำบลสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- วัลลภ พรหมทอง และคณะ. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. คณะเทคโนโลยีการเกษตร. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, ปทุมธานี.
- วิโชค จรุงโรจน์. (2556). *ไปดูการปลูกพืชร่วมยาง*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศศิพร ปาณิกบุตร. (2544). *ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2556). *ธุรกิจยางพาราในภาคใต้ กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกสิกรไทย*
- ศูนย์สารสนเทศ กรมวิชาการเกษตร. (2557). *ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในวิชาชีพเกษตรกรกรม*. สารระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 30 สิงหาคม 2557. จาก <http://wangchao.tak.doae.go.th/agree/agreebest.pdf>.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2555). *เกษตรเพื่อชีวิต*. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุภูมิ วงษ์เอก. (2556). *พืชแซม พืชร่วม เศรษฐกิจพอเพียงในสวนยาง*. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการเกษตร สถาบันวิจัยยาง
- หม่อนไม้. (2555). *พืชร่วมยาง หลากหลายรายได้ในสวนยาง*. สารระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2557. จาก <http://www.monmai.com/>.
- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. (2550). *คู่มือการปลูก บำรุงรักษา และเก็บเกี่ยวผลผลิตยางพารา*. กรุงเทพมหานคร: องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้.

อนุรักษ์ อินทตสิงห์. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร
ในอำเภอเมือง นครนายก จังหวัดนครนายก.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลของการทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ขอความกรุณาท่านผู้ตอบ โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ และตรงกับสภาพความเป็นจริงที่ท่านพบหรือตามความคิดเห็นของท่าน โดยข้อมูลในแบบสอบถามจะเก็บไว้เป็นความลับเพื่อการศึกษาเท่านั้น โดยแบบสอบถามฉบับนี้ประกอบไปด้วยคำถาม 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสานของท่าน

ตอนที่ 3 สาเหตุที่ทำให้ท่านตัดสินใจทำเกษตรแบบผสมผสาน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะของท่านเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสานโดยปลูกยางพาราเป็นพืชหลักและปลูกพืชอื่นร่วม

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับลักษณะของตัวท่านเอง ถ้าไม่มีข้อความที่ท่านต้องการเลือกโปรดเขียนข้อความในช่องอื่นๆ

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ (ปี)

ต่ำกว่า 20 20 - 29
 30 - 39 40 - 49
 50 - 59 ตั้งแต่ 60 ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ไม่ได้ศึกษา ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อาชีวศึกษา
 ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป อื่นๆ(ระบุ).....

4. จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน.....คน

ในจำนวนนี้เป็นจำนวนสมาชิกที่สามารถช่วยทำการเกษตรได้.....คน

5. ประสบการณ์ก่อนการมาทำเกษตรแบบผสมผสาน

- ไม่เคยเลย มีบ้าง มีมาก

6. การทำเกษตรแบบผสมผสานในปัจจุบัน พืชร่วมที่ท่านปลูกในสวนยางพารามีอะไรบ้าง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

 ไม้ผล

- สะตอ จำปาตะ ลองกอง ระกำ
 หอม มังคุด กล้วย สลัด
 อื่นๆ (ระบุ).....

 ไม้ใช้สอย

- เทียม หัง ไม้ไผ่ ยุง
 หลุมพอ พะยอม
 อื่นๆ (ระบุ).....

 ผักพื้นบ้าน

- ผักเหริยง ผักหวาน มันปู พาโหม เนียง
 อื่นๆ (ระบุ).....

 สมุนไพร

- กระวาน ดีปลี ข่า พริกไทย ขมิ้น
 อื่นๆ (ระบุ).....

 ไม้ดอกไม้ประดับ

- กาหลาหรือดาหลา หน้าวัว ขิงแดง เฟิร์น
 อื่นๆ (ระบุ).....

7. พืชร่วมชนิดใดที่ท่านปลูกมากที่สุด

- ไม้ผล ไม้ใช้สอย ผักพื้นบ้าน สมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ

8. จุดประสงค์ที่ท่านปลูกพืชร่วม

บริโภคหลัก/ใช้สอยในครัวเรือน

จำหน่าย

9. รายได้ต่อปีเฉพาะพืชร่วมในปีที่ผ่านมา (บาท)

น้อยกว่า 5,000

5,001 – 10,000

10,001 – 20,000

20,001 – 40,000

ตั้งแต่ 100,001 ขึ้นไป

10. จำนวนเนื้อที่ทำเกษตร

จำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งหมด.....ไร่

จำนวนเนื้อที่ปลูกยางพาราที่ปลูกพืชร่วม.....ไร่

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน
ของท่าน

คำชี้แจง ปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อความสำเร็จในการทำเกษตรแบบผสมผสานมากน้อยเพียงใด โปรด
ทำเครื่องหมายถูก ✓ ในช่องระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตร
แบบผสมผสาน

ที่	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน			
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
ด้านกายภาพ					
1	สภาพพื้นที่ที่มีความสูงต่ำเหมาะสม				
2	ความอุดมสมบูรณ์ของสภาพดินบริเวณที่ ทำการเกษตร				
3	ความพอเพียงของแหล่งน้ำที่จะใช้ในการ ปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี				
4	การคมนาคมระหว่างแปลงเกษตรกับ ตลาดรับซื้อต้องไม่ไกลมาก				

ที่	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน			
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
5	ระยะจากที่ปักกับที่ทำเกษตรต้องไม่ไกลมากเกินไป				
6	พันธุ์พืชที่ปลูกต้องมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่				
7	เคยปลูกพืชแบบผสมผสานมาก่อน				
8	ผลพลอยได้จากการปลูกพืช เช่น มีรายได้เพิ่ม มีผลผลิตเก็บเกี่ยวตลอดปี				
9	ต้องเคยปลูกพืชแบบผสมผสานได้ผลมาแล้ว				
10	มีพืชร่วมบางชนิดอยู่ในพื้นที่สวนยางพาราแล้ว				
11	การใช้ประโยชน์พื้นที่ปลูกยางพารา ปลูกพืชร่วมที่เหมาะสมกับพื้นที่				
ด้านเศรษฐกิจ					
12	การได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากภาครัฐ				
13	การได้รับการช่วยเหลือด้านตลาดจากภาครัฐและเอกชน				
14	ความเหมาะสมของราคาผลผลิต				
15	การใช้แรงงานภายในครัวเรือนของเกษตรกร ปลูกและดูแลพืชร่วมโดยไม่จ้างแรงงานภายนอก				
16	การทำเกษตรแบบผสมผสานมีความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ถือครอง				

ที่	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรแบบผสมผสาน			
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
17	ความคุ้นเคย สนับสนุนและเป็นกันเองกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง				
18	มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้กับเพื่อนเกษตรกร				
19	การได้รับการสนับสนุนและร่วมมือจากชุมชน				
20	การได้รับการสนับสนุนแรงงานปลูกพืชร่วมจากครอบครัว				
21	ความร่วมมือวางแผนการปลูกพืชระหว่างเพื่อนเกษตรกร				
22	การได้รับความรู้และประสบการณ์ในการปลูกพืชร่วมจากเพื่อนเกษตรกร				

ตอนที่ 3 สาเหตุที่ทำให้ท่านตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน

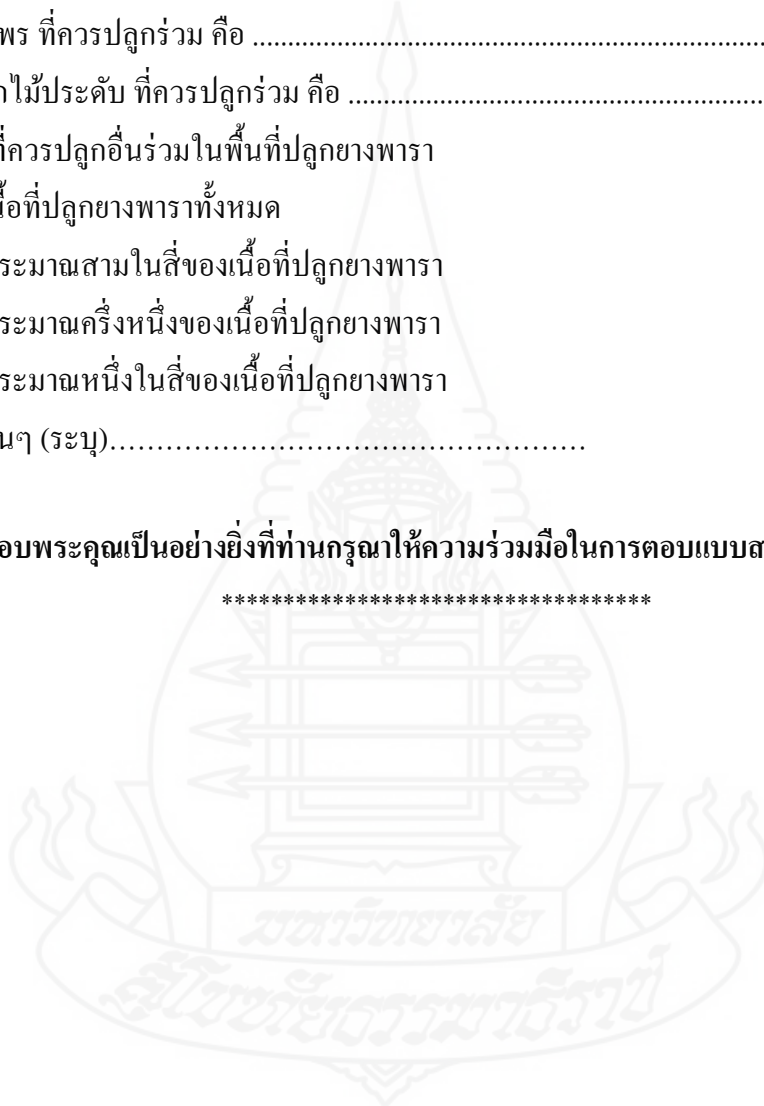
ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของท่าน			
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย
1	การทำเกษตรแบบผสมผสานทำให้ท่านสามารถพัฒนาการทำเกษตรของท่านได้ดียิ่งขึ้น				
2	การทำเกษตรแบบผสมผสานช่วยลดต้นทุนให้ท่านได้				
3	การทำเกษตรผสมผสานช่วยลดเวลาทำ				

กิจกรรม					
ที่	สาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน	ระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของท่าน			
		มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย
4	การทำเกษตรผสมผสานช่วยลดค่าแรงงานให้ท่านได้				
5	การทำเกษตรผสมผสานจะช่วยพัฒนาชุมชนให้ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงมากขึ้น				
6	การทำเกษตรผสมผสานทำให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่				
7	การทำเกษตรผสมผสานได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆจากหน่วยงานภาครัฐ				
8	การทำเกษตรผสมผสานได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน				
9	การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม				
10	การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้มีรายได้ตลอดทั้งปี				
11	การทำเกษตรผสมผสานจะทำให้ครอบครัวสุขภาพอนามัยแข็งแรง				
12	การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้หนี้สินลดลง				
13	การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้เงินที่ต้องใช้ในการลงทุนทำการเกษตรลดลง				
14	การทำเกษตรแบบผสมผสานสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านอาชีพของครอบครัวลงได้				
15	การทำเกษตรแบบผสมผสานจะทำให้ครอบครัวบริโภคอาหารปลอดภัยมากขึ้น				

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะของท่านเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสานโดยปลูกยางพาราเป็นพืชหลัก
และปลูกพืชอื่นร่วมในอำเภอบ้านนาสาร

- 4.1 ไม้ผล ที่ควรปลูกร่วม คือ
- 4.2 ไม้ใช้สอย ที่ควรปลูกร่วม คือ
- 4.3 ผักพื้นบ้าน ที่ควรปลูกร่วม คือ
- 4.4 สมุนไพร ที่ควรปลูกร่วม คือ
- 4.5 ไม้ดอกไม้ประดับ ที่ควรปลูกร่วม คือ
- 4.6 เนื้อที่ที่ควรปลูกอื่นร่วมในพื้นที่ปลูกยางพารา
- เนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งหมด
 - ประมาณสามในสี่ของเนื้อที่ปลูกยางพารา
 - ประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ปลูกยางพารา
 - ประมาณหนึ่งในสี่ของเนื้อที่ปลูกยางพารา
 - อื่นๆ (ระบุ).....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่านกรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจารีพร เพชรชิต
วัน เดือน ปีเกิด	22 กรกฎาคม 2533
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2556
สถานที่ทำงาน	เลขที่ 38/1 ม.4 ต.น้ำพุ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
ตำแหน่ง	เจ้าของธุรกิจ

